

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

მეთერთმეტე, მეოთხმეტე და
მეოთხმეტე ოქმების დამატებით

თან ერთგის პირველი, მეოთხე, მეექვსე,
მეშვიდე, მეოთხმეტე, მეცამეტე და
მეთექვსმეტე ოქმები.

წინამდებარე კონვენციის ტექსტი წარმოდგენილია 2021 წლის 1 აგვისტოს ძალაში შესული მეოთხედიან ტექსტს (ჩ თშ ნო. 213) და 2010 წლის 1 ივნისს ძალაში შესული მეოთხედიან ტექსტს (ჩ თშ ნო. 194) დებულებათა გათვალისწინებით.

კონვენციის ტექსტში შეტანილ იქნა ცვლილებები და ამატებები 1970 წლის 21 სექტემბერს ძალაში შესული მესამე ტექსტს (თშ ნო. 45), 1971 წლის 20 დეკემბერს ძალაში შესული მეხუთე ტექსტს (თშ ნო. 55) და 1990 წლის 1 იანვარს ძალაში შესული მერვე ტექსტს (თშ ნო. 118) დებულებათა გათვალისწინებით. კონვენცია მოიცავდა, აგრეთვე, მეორე ტექსტს (თშ ნო. 44) დებულებებს, რომელიც მისი მე-5 მუხლის მე-3 პუნქტის შესაბამისად, წარმოადგენდა კონვენციის განუყოფელ ნაწილს 1970 წლის 21 სექტემბერს მისი ძალაში შესვლის მომენტიდან. ყველა დებულება, რომლებშიც შეტანილ იქნა ცვლილებები ან დამატებები ზემოაღნიშნული ტექსტების შესაბამისად, ჩანაცვლებულ იქნა მეორედიან ტექსტს (თშ ნო. 155) 1998 წლის 1 ნოემბერს მისი ძალაში შესვლის თარიღიდან. იმავდროულად გაუქმდა 1994 წლის 1 ოქტომბერს ძალაში შესული მეცხრე ტექსტი (თშ ნო. 140), ხოლო მეათე ტექსტი (თშ ნო. 146) ძალა დაკარგა.

კონვენციისა და მისი ტექსტების ხელმოწერებისა და რატიფიცირების მიმდინარე მდგომარეობას შეგიძლიათ გაეცნოთ შემდეგ მისამართზე www.conventions.coe.int

კონვენციის მხოლოდ ინგლისური და ფრანგული ტექსტებია ავთენტური. წინამდებარე თარგმანი არ წარმოადგენს კონვენციის ოფიციალურ ვერსიას.

ადაშიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო

Council of Europe

67075 Strasbourg cedex

France

www.echr.coe.int

შინაარსი

ადაშიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია.....	5
დამატებითი ოქმი.....	34
ოქმი № 4	37
ოქმი № 6.....	41
ოქმი № 7.....	45
ოქმი № 12.....	51
ოქმი № 13.....	55
ოქმი № 16.....	59

ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია

რომი, 1950 წლის 4 ნოემბერი

ქვემოთ ხელმოწერი მთავრობები, არიან რა ევროპის საბჭოს წევრები,

ითვალისწინებენ ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციას, გამოცხადებულს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გენერალური ასამბლეის მიერ 1948 წლის 10 დეკემბერს;

მხედველობაში იღებენ, რომ ეს დეკლარაცია მიზნად ისახავს მასში გაცხადებულ უფლებათა საყოველთაო და ეფექტიანი აღიარებისა და დაცვის უზრუნველყოფას;

მიიჩნევენ, რომ ევროპის საბჭოს მიზანია მის წევრებს

შორის უფრო მეტი ერთიანობის მიღწევა, რისთვისაც ერთერთ საშუალებას წარმოადგენს უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვა და მათი შემდგომი ხორცშესხმა;

კვლავაც ადასტურებენ თავიანთ ერთგულებას იმ ძირითადი თავისუფლებებისადმი, რომელთაც ეფუძნება საყოველთაო სამართლიანობა და მშვიდობა და, რომელთა საუკეთესო დაცვა ხორციელდება, ერთი მხრივ, ქმედითი პოლიტიკური დემოკრატიითა

და, მეორე მხრივ, ადამიანის უფლებათა საერთო გაგებითა და უზრუნველყოფით, რასაც ისინი ემყარებიან;

როგორც მთავრობები იმ თანამოაზრე ევროპულ ქვეყნებისა, რომელთაც აქვთ პოლიტიკური ტრადიციების, იდეალების, თავისუფლებისა და სამართლის უზენაესობის საერთო მეშვეობა, მზად არიან გადადგან პირველი ნაბიჯები საყოველთაო დეკლარაციით გაცხადებულ გარკვეულ უფლებათა ერთობლივი აღსრულებისათვის

ადასტურებენ, რომ სუბსიდირების პრინციპის შესაბამისად, წინამდებარე კონვენციითა და მისი ოქმებით გათვალისწინებული უფლებებისა და თავისუფლებების უზრუნველყოფის პასუხისმგებლობა პირველ რიგში მაღალ ხელშეშეკრულ მხარეებს ეკისრებათ, და აღნიშნულის განხორციელებისას მათ აქვთ შეფასების ზღვარი, წინამდებარე კონვენციის საფუძველზე შექმნილი ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს ზედამხედველობის ქვეშ,

და, თანხმდებიან შემდეგზე:

მუხლი 1

ადამიანის უფლებათა დაცულობის ვალდებულება

მაღალი ხელშეშეკრული მხარეები ყველასათვის თავიანთი იურისდიქციის ფარგლებში უზრუნველყოფენ ამ კონვენციის I კარში განსაზღვრულ უფლებებსა და თავისუფლებებს.

კარი I

უფლებანი და თავისუფლებანი

მუხლი 2

სიცოცხლის უფლება

1. ყოველი ადამიანის სიცოცხლის უფლება კანონით არის დაცული. არ შეიძლება სიცოცხლის განზრახ ხელყოფა, თუ არა სიკვდილის სასჯელის აღსრულების შედეგად, რომელიც სასამართლოს განაჩენით შეეფარდა მოცემულ პირს ისეთი დანაშაულის ჩადენისათვის, რომლისთვისაც კანონი ითვალისწინებს ამ სასჯელს.

2. სიცოცხლის ხელყოფა არ განიხილება ამ მუხლის დარღვევად, თუ ის შედეგად მოჰყვა ძალის გამოყენებას, რომელიც აბსოლუტურ აუცილებლობას წარმოადგენდა:

- a. ნებისმიერი პირის დასაცავად არამართლზომიერი ძალადობისაგან;
- b. კანონიერი დაკავებისათვის, ანდა კანონიერად დაპატიმრებული პირის გაქცევის აღსაკვეთად;
- c. კანონიერ ღონისძიებათა განხორციელებისათვის აჯანყების ან ამბოხების ჩასახშობად.

მუხლი 3

წამების აკრძალვა

ადამიანის წამება, არაადამიანური თუ დამამცირებელი დასჯა ან მასთან ასეთი მოპყრობა დაუშვებელია.

მუხლი 4

მონობისა და იძულებითი შრომის აკრძალვა

1. არაგინ შეიძლება იმყოფებოდეს მონობაში ან ყმობაში.
2. არაგის შეიძლება დაეკისროს იძულებითი ან საგალდებულო სამუშაოს შესრულება.
3. ამ მუხლის გაგებით, „იძულებით ან საგალდებულო შრომად“ არ განიხილება:
  - a. ნებისმიერი სამუშაო, რომლის შესრულებაც ჩვეულებრივ, საგალდებულო პატიმრობისას, რაც შეფარდებულია ამ კონვენციის მე-5 მუხლის დებულებების შესაბამისად, ან ასეთი პატიმრობიდან პირობითი თავისუფლების განმაგლობაში;
  - b. სამხედრო ხასიათის ნებისმიერი სამსახური, ან საგალდებულო სამხედრო სამსახურის ნაცვლად დაკისრებული სამსახური იმ ქვეყნებში, სადაც შინაგანი მრწამსის გამო სამხედრო სამსახურზე უარის თქმა მართლზომიერადაა მიჩნეული;
  - c. ნებისმიერი სამსახური, დაკისრებული საგანგებო მდგომარეობის ან საერთო უბედურების ფაშს, რაც საფრთხეს უქმნის ხალხის სიცოცხლესა და კეთილდღეობას;

- d. ნებისმიერი სამუშაო თუ სამსახური, რომელიც ჩვეულებრივ მოქალაქეობრივ ვალდებულებებს განეკუთვნება.

მუხლი 5

თავისუფლებისა და უსაფრთხოების უფლება

1. ყველას აქვს თავისუფლებისა და პირადი უსაფრთხოების უფლება. არაგის შეიძლება აღეკვეთოს თავისუფლება, თუ არა კანონით დადგენილი პროცედურის შესაბამისად და გარდა შემდეგი შემთხვევებისა:

- a. კანონიერი დაპატიმრება უფლებამოსილი სასამართლოს მიერ მსჯავრდებული პირისა;
- b. კანონიერი დაკავება ან დაპატიმრება კანონის შესაბამისად გაცემული სასამართლოს ბრძანების შესრულებლობისათვის, ანდა კანონით გათვალისწინებული ნებისმიერი ვალდებულების შესრულების უზრუნველსაყოფად;
- c. პირის კანონიერი დაკავება ან დაპატიმრება, უფლებამოსილი სამართლებრივი ორგანოს წინაშე მის წარსადგენად, როდესაც არსებობს ამ პირის მიერ სამართალდარღვევის ჩადენის საფუძვლიანი ეჭვი, ან საფუძვლიანად არის მიჩნეული პირის მიერ სამართალდარღვევის ჩადენის თუ მისი ჩადენის შემდეგ მიმდევრის აღკვეთის აუცილებლობა.
- d. არასრულწლოვანის დაპატიმრება კანონიერი ბრძანების საფუძველზე მასზე აღმზრდელობითი ზედამხედველობისათვის ან უფლებამოსილი სამართლებრივი ორგანოს წინაშე მის წარსადგენად;
- e. პირის კანონიერი დაპატიმრება გადამდებ დააგადებათა გაგრძელების თავიდან ასაცილებლად, ან სულით აგადმყოფის, აღკოპოლიკის, ნარკომანისა და მაწანწალის კანონიერი დაპატიმრება;
- f. პირის კანონიერი დაკავება ან დაპატიმრება, ქვეყანაში მისი უნებართვოდ შესვლის აღსაკვეთად, აგრეთვე იმისა,

ვის მიმართაც ზორციელდება ღონისძიებანი მისი გაძევების (დეპორტაცია) ან გადაცემისათვის (ექსტრადიცია).

2. დაკავებულ პირს მისთვის გასაგებ ენაზე დაუყოვნებლივ უნდა ეცნობოს მისი დაკავების მიზეზები და მისთვის წაყენებული ყველა ბრალდება.

3. ამ მუხლის 1-ლი (c) პუნქტით გათვალისწინებულ დებულებათა შესაბამისად დაკავებული თუ დაბატონებული პირი დაუყოვნებლივ წარედგინება მოსამართლეს ან სასამართლო ხელისუფლების განსაზოორციელებლად კანონით უფლებამოსილ სხვა მოხელეს და იგი აღჭურვილია უფლებით, მისი საქმე განიხილოს სასამართლომ გონივრულ ვადაში, ან გათავისუფლდეს საქმის განხილვის განმავლობაში. ასეთი გათავისუფლება შეიძლება პირობადებული იყოს სასამართლოში მისი გამოცხადების რაიმე გარანტიით.

4. ყველას, ვისაც დაკავებით ან დაბატონრებით აღეკვეთა თავისუფლება, აქვს უფლება, მიმართოს სასამართლოს, რომელიც დაუყოვნებლივ განიხილავს მისი დაბატონრების საკითხს და ბრძანებს მის გათავისუფლებას, თუ ეს დაბატონრება უკანონოა.

5. ყველა მსგერბლს, ვინც ამ მუხლის მოთხოვნათა დარღვევით დააკავეს ან დაბატონრეს, აქვს კომპენსაციის ქმედითი უფლება.

მუხლი 6

საქმის სამართლიანი განხილვის უფლება

1. ყოველი ადამიანი, მისი სამოქალაქო ხასიათის უფლებებისა და მოვალეობების, ან მისთვის წარდგენილი სისხლისსამართლებრივი ბრალდების საფუძვლიანობის გამორკვევისას, აღჭურვილია გონივრულ ვადაში მისი საქმის სამართლიანი და საქვეყნოდ განხილვის უფლებით კანონის საფუძველზე შექმნილი დამოუკიდებელი და მოუკერძოებელი სასამართლოს მიერ. სასამართლო გადაწყვეტილება ცხადდება საქვეყნოდ, თუმცა მოელ სასამართლო პროცესზე ან მის ნაწილზე პრესა და საზოგადოება შეიძლება არ იქნეს დაშვებული დემოკრატიულ საზოგადოებაში მორალის, საზოგადოებრივი წესრიგის ან ეროვნული უშიშროების ინტერესებისათვის, აგრეთვე, როდესაც

ამას მოითხოვს არასრულწლოვანის ინტერესები, ან მხარეთა პირადი ცხოვრების დაცვა, ანდა, რამდენადაც, სასამართლოს აზრით, ეს პაკტრად აუცილებელია განსაკუთრებული გარემოებების არსებობის გამო, ვინაიდან საქვეყნობა დააზარალებდა მართლმსაჯულების ინტერესს.

2. ყოველი ბრალდებული უდანაშაულოდ მიიჩნევა, ვიდრე მისი ბრალეულობა არ დამტკიცდება კანონის შესაბამისად.

3. ყოველ ბრალდებულს აქვს, სულ მცირე, შემდეგი უფლებები:

- a. მისთვის გასაგებ ენაზე დაუყოვნებლივ და დაწვრილებით გააცნონ წარდგენილი ბრალდების არსი და საფუძველი;
- b. ჰქონდეს საკმარისი დრო და საშუალებანი საკუთარი დაცვის მოსამზადებლად;
- c. დაიცვას თავი პირადად ან მის მიერ არჩეული დამცველის მეშვეობით ან, თუ მას არ გააჩნია საკმარისი საშუალება იურიდიული მომსახურების ასანაზღაურებლად, უფასოდ ისარგებლოს ასეთი მომსახურებით ხაზინის ხარჯზე, როდესაც ამას მოითხოვს მართლმსაჯულების ინტერესები;
- d. თვითონ დაკითხოს ან დააკითხვინოს მისი ბრალდების მოწმეები, და, გამოაძახებინოს და დააკითხვინოს მისი დაცვის მოწმეები ბრალდების მოწმეების თანაბარ პირობებში;
- e. ისარგებლოს თარჯიმნის უფასო დახმარებით, თუ მას არ შეუძლია გაიგოს სასამართლოში გამოყენებული ენა ან ილაპარაკოს ამ ენაზე.

მუხლი 7

არაგითარი სასჯელი კანონის გარეშე

1. არაგინ შეიძლება ბრალეულად იქნეს მიჩნეული რაიმე დანაშაულში ისეთი მოქმედების ან უმოქმედობის გამო, რომელიც არ წარმოადგენდა დანაშაულს ეროვნული ან საერთაშორისო სამართლის მიხედვით იმ დროს, როდესაც იგი ჩაიდინეს. არც იმაზე უფრო პაკტრი სასჯელი შეიძლება შეეფარდოს ვინმეს,

ვიდრე სასჯელი, რომელიც გამოიყენებოდა დანაშაულის ჩადენის დროს.

2. ეს მუხლი არ გრცელდება იმ პირის გასამართლებასა და დასჯაზე მოქმედებისა თუ უმოქმედობისათვის, რომელიც მისი ჩადენის დროისათვის დანაშაულის წარმოადგენდა ცივილიზებული სახელმწიფოების მიერ აღიარებული სამართლის ზოგადი პრინციპების თანახმად.

მუხლი 8

პირადი და ოჯახური ცხოვრების დაცულობის უფლება

1. ყველას აქვს უფლება, რომ დაცული იყოს მისი პირადი და ოჯახური ცხოვრება, საცხოვრისი და მიმოწერა.

2. დაუშვებელია ამ უფლების განხორციელებაში საჯარო ხელისუფლების ჩარევა, გარდა ისეთი შემთხვევისა, როდესაც ასეთი ჩარევა ზოციელდება კანონის შესაბამისად და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ეროვნული უშიშროების, საზოგადოებრივი უსაფრთხოების, ქვეყნის ეკონომიკური კეთილდღეობის ინტერესებისათვის, უწესრიგობისა თუ დანაშაულის თავიდან ასაცილებლად, ჯანმრთელობისა ან მორალის, ანდა სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად.

მუხლი 9

აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება

1. ყველას აქვს აზრის, სინდისისა და რელიგიის თავისუფლება. ეს უფლება მოიცავს რელიგიის ან რწმენის შეცვლის თავისუფლებას, აგრეთვე, თავისუფლებას იმისა, რომ ცალკე ან სხვებთან ერთად, საქვეყნოდ ან განკერძოებით, გააჟღავნოს თავისი რელიგია თუ რწმენა აღმსარებლობით, ქადაგებით, წესებისა და რიტუალების აღსრულებით.

2. რელიგიის ან რწმენის გაჟღავნების თავისუფლება მხოლოდ იმ პირობით შეიზღუდება, თუ ასეთი შეზღუდვა გათვალისწინებულია კანონით და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ინტერესებისათვის, საზოგადოებრივი წესრიგის, ჯანმრთელობისა

ან მორალის, ანდა სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად.

მუხლი 10

გამონატვის თავისუფლება

1. ყველას აქვს აზრის გამონატვის თავისუფლება. ეს უფლება მოიცავს ადამიანის თავისუფლებას, გააჩნდეს საკუთარი შეხედულება, მიიღოს ან გააგრძელოს ინფორმაცია ან იდეები საჯარო ხელისუფლების ჩაურევლად და სახელმწიფო საზღვრების მიუხედავად. ეს მუხლი ვერ დააბრკოლებს სახელმწიფოს, მოახდინოს რადიომუწყებლობის, ტელევიზიისა და კინემატოგრაფიულ საწარმოთა ლიცენზირება.

2. ამ თავისუფლებათა განხორციელება, რამდენადაც ისინი განუყოფელია შესაბამისი ვალდებულებისა და პასუხისმგებლობისაგან, შეიძლება დაექვემდებაროს კანონით დადგენილ ისეთ წესებს, პირობებს, შეზღუდვებს ან სანქციებს, რომლებიც აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ეროვნული უშიშროების, ტერიტორიული მთლიანობის ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ინტერესებისათვის, საზოგადოებრივი უწყსრიგობის თუ დანაშაულის აღსაკვეთად, ჯანმრთელობის ან მორალის დაცვის მიზნით, სხვათა უფლებების ან ღირსების დასაცავად, საიდუმლოდ მიღებული ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან ასაცილებლად, ანდა სასამართლოს ავტორიტეტისა და მიუკერძოებლობის უზრუნველსაყოფად.

მუხლი 11

შეკრებისა და გაერთიანების თავისუფლება

1. ყველას აქვს მშვიდობიანი შეკრებისა და სხვებთა გაერთიანების თავისუფლება, მათ შორის, პროფესიული კავშირების შექმნისა და მათში გაერთიანების უფლება საკუთარი ინტერესების დასაცავად.

2. დაუშვებელია ამ უფლების განხორციელების შეზღუდვა გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ეს გათვალისწინებულია კანონით

და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ეროვნული უშიშროების ან საზოგადოებრივი უსაფრთხოების ინტერესებისათვის, უწყსრიგობის ან დანაშაულის აღსაკვეთად, ჯანმრთელობისა თუ მორალის ან სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დისაცავად. ეს მუხლი ვერ დააბრკოლებს სახელმწიფოს, ამ უფლების განხორციელებაზე დააწესოს კანონიერი შეზღუდვები შეიარაღებული ძალების, პოლიციის ან სახელმწიფო ადმინისტრაციის წარმომადგენლის მიმართ.

მუხლი 12

ქორწინების უფლება

საქორწინო ასაკის მამაკაცსა და ქალს აქვთ ქორწინებისა და ოჯახის შექმნის უფლება ეროვნული კანონების შესაბამისად, რომლებიც აწესრიგებენ ამ უფლების განხორციელებას.

მუხლი 13

სამართლებრივი დაცვის ქმედითი საშუალების უფლება

ყველას, ვისაც ამ კონვენციით გაცხადებული უფლება ან თავისუფლება დაერღვა, უნდა ჰქონდეს სამართლებრივი დაცვის ქმედითი საშუალება ეროვნული ხელისუფლების წინაშე, თუნდაც ეს დარღვევა ჩაიდინოს პირმა, რომელიც სამსახურებრივ უფლებამოსილებას ახორციელებდა.

მუხლი 14

დისკრიმინაციის აკრძალვა

ამ კონვენციით გაცხადებული უფლებებითა და თავისუფლებებით სარგებლობა უზრუნველყოფილია ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე სქესის, რასის, კანის ფერის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა შეხედულებების, ეროვნული თუ სოციალური წარმოშობის, ეროვნული უმცირესობისადმი კუთვნილების, ქონებრივი მდგომარეობის, დაბადებისა თუ სხვა ნიშნის განურჩევლად.

მუხლი 15

კონვენციიდან გადახვევა საგანგებო მდგომარეობის დროს

1. ომის ან ერის არსებობისათვის საშიში სხვა საგანგებო მდგომარეობის დროს, ნებისმიერ მაღალ ხელშეკრულ მხარეს შეუძლია გაატაროს ღონისძიებები კონვენციით ნაკისრი ვალდებულებებიდან გადახვევის მიზნით მხოლოდ იმ ზომით, რამდენადაც ამას მკაცრად მოითხოვს მდგომარეობის სიმწვავე და იმ პირობით, რომ ეს ღონისძიებები არ ეწინააღმდეგება მის სხვა საერთაშორისო-სამართლებრივ ვალდებულებებს.
2. დაუშვებელია წინარე პუნქტის საფუძველზე კონვენციის მე-2 მუხლიდან გადახვევა, გარდა მართლწომიერი საომარი მოქმედებით გამოწვეული ადამიანთა დაღუპვის შემთხვევისა, აგრეთვე გადახვევა მე-3, მე-4 (პუნქტი) და მე-7 მუხლებიდან.
3. ყოველი მაღალი ხელშეკრული მხარე, რომელიც იყენებს გადახვევის უფლებას, ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს აწვდის ამომწურავ ინფორმაციას გატარებული ღონისძიებებისა და მათი მიზეზების შესახებ. იგი აგრეთვე ატყობინებს ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს ასეთ ღონისძიებათა შეწყვეტისა და კონვენციის დებულებათა სრულად ამოქმედების თარიღს.

მუხლი 16

უცხოელთა პოლიტიკური საქმიანობის შეზღუდვა

მე-10, მე-11 და მე-14 მუხლები არ გულისხმობს დაბრკოლებას მაღალი ხელშეკრული მხარეებისათვის, დააწესონ შეზღუდვები უცხოელთა პოლიტიკურ საქმიანობაზე.

მუხლი 17

უფლებათა ბოროტად გამოყენების აკრძალვა

ამ კონვენციის არც ერთი დებულება არ შეიძლება განიმარტოს ისე, რომ იგი გულისხმობდეს რომელიმე სახელმწიფოს, ადამიანთა ჯგუფის ან ცალკეული პირის უფლებას, ეწეოდეს საქმიანობას ან ასრულებდეს მოქმედებას, რომელიც გამიზნულია, არაარად აქციოს ამ კონვენციით გაცხადებული რომელიმე უფლება ან თავისუფლება, ანდა შეზღუდოს იგი იმაზე მეტად, ვიდრე ეს საკუთრივ კონვენციით არის გათვალისწინებული.

მუხლი 18

უფლებების შეზღუდვათა გამოყენების ფარგლები

დაუშვებელია ხსენებულ უფლებათა და თავისუფლებათა კონვენციით ნებადართული შეზღუდვების გამოყენება არა იმ მიზნით, რისთვისაც ისინია გათვალისწინებული.

კარი II

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო

მუხლი 19

სასამართლოს დაარსება

მაღალი ხელშეკრული მხარეების მიერ კონვენციითა და მისი ოქმებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულების უზრუნველსაყოფად არსდება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო, რომელიც ამიერიდან მოიხსენიება როგორც „სასამართლო“. ის მუდმივმოქმედი ორგანოა.

მუხლი 20

მოსამართლეობა

სასამართლოს შემადგენლობაში იმდენი მოსამართლეა, რამდენიც არის მაღალი ხელშეკვერელი მხარე.

მუხლი 21

სამოსამართლო კრიტერიუმები

1. მოსამართლეს უნდა ახასიათებდეს მაღალი მორალური თვისებები და, ან უნდა აკმაყოფილებდეს მაღალი სამოსამართლო თანამდებობის დასაკავებლად აუცილებელ პირობებს, ან წარმოადგენდეს აღიარებული კომპეტენტურობის მქონე სამართალმცოდნეს.

2. კანდიდატების ასაკი უნდა იყოს ნაწილზე ნაკლები იმ დღეს, როდესაც იწურება საპარლამენტო ასამბლეის მიერ სამი კანდიდატისაგან შემდგარი სიის წარდგენის ვადა 22-ე მუხლის შესაბამისად.

3. სამოსამართლო საქმიანობას მოსამართლე ახორციელებს თავისი ინდივიდუალური უფლებამოსილებით.

4. თავისი უფლებამოსილების ვადის განმავლობაში მოსამართლე არ უნდა ეწეოდეს ისეთ საქმიანობას, რომელიც შეუთავსებელია მის დამოუკიდებლობასთან, მოუკერძოებლობასთან ან სრულგანაკვეთიანი სამსახურის მოთხოვნებთან. ამ პუნქტის გამოყენებასთან დაკავშირებით წამოჭრილ ყველა საკითხს სასამართლო გადაწყვეტს.

მუხლი 22

მოსამართლის არჩევა

თითოეული მაღალი ხელშეკვერელი მხარისაგან მოსამართლეს ირჩევს საპარლამენტო ასამბლეა მაღალი ხელშეკვერელი მხარის მიერ წარდგენილი სამი კანდიდატისაგან შემდგარი სიიდან, მიცემულ ხმათა უმრავლესობით.

მუხლი 23

უფლებამოსილების ვადა და თანამდებობიდან გათავისუფლება

1. მოსამართლეს ირჩევენ ცხრა წლის ვადით. მისი ხელახალი არჩევა შეუძლებელია.
2. თანამდებობაზე მოსამართლე რჩება მის შეცვლამდე. თუმცა, ის განაგრძობს მასზე გაბიროვნებულ საქმეთა განხილვას.
3. არ შეიძლება მოსამართლის თანამდებობიდან გათავისუფლება, თუ სხვა მოსამართლეების უმრავლესობა ხმათა ორი მესამედით არ გადაწყვეტს, რომ იგი ველარ აკმაყოფილებს წაყენებულ მოთხოვნებს.

მუხლი 24

სამდივნო და მომხსენებლები

1. სასამართლოს აქვს სამდივნო, რომლის ფუნქციები და ორგანიზაცია განისაზღვრება სასამართლოს რეგლამენტით.
2. ერთი მოსამართლის შემადგენლობით საქმის განხილვისას, სასამართლოს თანაშემწეობას უწევენ მომხსენებლები, რომლებიც სასამართლოს თავმჯდომარეს ექვემდებარებიან. ისინი სასამართლოს სამდივნოს წევრები არიან.

მუხლი 25

სასამართლოს პლენუმი

სასამართლოს პლენუმი:

- a. ირჩევს სასამართლოს თავმჯდომარეს და თავმჯდომარის ერთ ან ორ მოადგილეს სამი წლით. მათი ხელახალი არჩევა შესაძლებელია;
- b. ქმნის პალატებს განსაზღვრული ვადით;
- c. ირჩევს სასამართლოს პალატების თავმჯდომარეებს. მათი ხელახალი არჩევა შესაძლებელია;
- d. იღებს სასამართლოს რეგლამენტს;

- e. ირჩევს სასამართლოს გამწესრიგებელსა და მის ერთ ან მეტ მოადგილეს;
- f. წარადგენს მოთხოვნას 26-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად.

მუხლი 26

ერთი მოსამართლის სისტემა, კომიტეტები, პალატები და დიდი პალატა

1. სასამართლოში შემოსულ საქმეებს განიხილავენ ერთი მოსამართლე, კომიტეტები საში მოსამართლის შემადგენლობით, პალატები შეიდიან მოსამართლის შემადგენლობით და დიდი პალატა ჩვიდმეტი მოსამართლის შემადგენლობით. კომიტეტებს სასამართლოს პალატები ქმნიან განსაზღვრული ვადით.
2. სასამართლოს პლენუმის მოთხოვნით, მინისტრთა კომიტეტს შეუძლია, ერთხად მიღებული გადაწყვეტილების საფუძველზე და განსაზღვრული ვადით, ხუთ წევრამდე შეამციროს პალატებში მოსამართლეთა რაოდენობა.
3. საქმის ერთი მოსამართლის შემადგენლობით განხილვისას, მოსამართლეს არ აქვს უფლება განიხილოს საჩივარი იმ მაღალი ხელშეკრული მხარის წინააღმდეგ, რომლისგანაც ის მოსამართლედ იქნა არჩეული.
4. მოსამართლე, არჩეული იმ სახელმწიფოსაგან, რომელიც განსახილველ საქმეზე მხარეს წარმოადგენს, არის პალატის ან დიდი პალატის *ex officio* წევრი. თუ ასეთი მოსამართლე არ არის ან მას არ შეუძლია მონაწილეობა მიიღოს მოცემული საქმის განხილვაში, მის უფლებამოსილებას ახორციელებს ამ სახელმწიფოს მიერ წინასწარ წარმოდგენილი კანდიდატების სიიდან სასამართლოს თავმჯდომარის მიერ შერჩეული პირი.
5. დიდ პალატას აგრეთვე შეადგენენ სასამართლოს თავმჯდომარე, თავმჯდომარის მოადგილეები, პალატის თავმჯდომარეები და სასამართლოს რეგლამენტის შესაბამისად შერჩეული სხვა მოსამართლეები. როცა საქმე განსახილველად გადაეცემა დიდ პალატას 43-ე მუხლის საფუძველზე.

დიდი პალატის სსდომაში მონაწილეობას ვერ მიიღებს გადაწყვეტილების გამოშტანი პალატის ვერც ერთი მოსამართლე. გარდა პალატის თავმჯდომარისა და მოსამართლისა იმ სახელმწიფოდან, რომელიც მხარეა მოცემულ საქმეში.

მუხლი 27

ერთი მოსამართლის უფლებამოსილება

1. ერთ მოსამართლეს შეუძლია მიუღებლად ცნოს ან განსახილველ საქმეთა ნუსხიდან ამორიცხოს 34-ე მუხლის შესაბამისად წარდგენილი ინდივიდუალური საჩივარი, თუ ამგვარი განჩინების მიღება შესაძლებელია საჩივრის შემდგომი შესწავლის გარეშე.
2. ეს განჩინება საბოლოოა.
3. თუ ერთი მოსამართლე მიუღებლად არ ცნობს ან საქმეთა ნუსხიდან არ ამორიცხავს საჩივარს, ის საქმეს გადასცემს კომიტეტს ან პალატას შემდგომი განხილვისთვის.

მუხლი 28

კომიტეტების უფლებამოსილება

1. კომიტეტს შეუძლია, ერთნაირი განჩინებით, 34-ე მუხლის შესაბამისად წარდგენილი ინდივიდუალური საჩივარი:
  - a. მიუღებლად ცნოს ან ამორიცხოს განსახილველ საქმეთა ნუსხიდან, თუ ამგვარი განჩინების მიღება შესაძლებელია საჩივრის შემდგომი შესწავლის გარეშე; ან
  - b. ცნოს საჩივარი მისაღებად და ამავე დროს გამოიტანოს გადაწყვეტილება საქმის არსებითი მხარის შესახებ, თუ საჩივარში დასმული საკითხები, რომლებიც კონვენციის ან მისი ოქმების განმარტებასა და გამოყენებას ეხება, სასამართლოს კარგად დადგენილი პრეცედენტის საგანია.
2. 1-ლი პუნქტის თანახმად გამოტანილი განჩინებები და გადაწყვეტილებები საბოლოოა.

3. თუ მოსამართლე, არჩეული იმ ხელშეკრული მხარისგან, რომელიც განსახილველ საქმეზე მხარეს წარმოადგენს, არ არის კომიტეტის წევრი, კომიტეტს შეუძლია, საქმის განხილვის ნებისმიერ სტადიაზე, მოიწვიოს ეს მოსამართლე, რომელიც კომიტეტის ერთ-ერთი წევრის ადგილს დაიკავებს. ეს გადაწყვეტილება მიიღება ყველა შესაბამისი ფაქტორის გათვალისწინებით, მათ შორის იმის მხედვეთ, ეწინააღმდეგებოდა თუ არა მაღალი ხელშეკრული მხარე 1-ლი (b) პუნქტით გათვალისწინებული პროცედურის გამოყენებას.

მუხლი 29

პალატის გადაწყვეტილება საჩივრის მისაღებობისა და საქმის არსებითი მხარის შესახებ

1. თუ 27-ე ან 28-ე მუხლებით გათვალისწინებული განჩინება, ან 28-ე მუხლით გათვალისწინებული გადაწყვეტილება არ იქნა მიღებული, 34-ე მუხლის შესაბამისად წარდგენილი ინდივიდუალური საჩივრის მისაღებობასა და არსებით მხარეს, პალატა იხილავს. საჩივრის მისაღებობის თაობაზე გადაწყვეტილების გამოტანა ცალკეც შეიძლება.

2. პალატა იღებს გადაწყვეტილებას სახელმწიფოს მიერ 33-ე მუხლის შესაბამისად წარდგენილი საჩივრის მისაღებობისა და საქმის არსებითი მხარის შესახებ. საჩივრის მისაღებობის შესახებ განჩინება გამოიტანება ცალკე, თუ, გამონაკლის შემთხვევაში, სასამართლომ სწვა რამ არ გადაწყვიტა.

მუხლი 30

დიდი პალატისათვის იურისდიქციის დათმობა

თუ პალატაში განსახილველი საქმე წამოჭრის კონვენციის ან მისი ოქმების განმარტებისათვის სერიოზულ საკითხს, ან თუ პალატის მიერ საკითხის გადაწყვეტას შეიძლება მოჰყვეს სასამართლოს უწინდელ გადაწყვეტილებასთან შეუთავსებელი შედეგი, გადაწყვეტილების გამოტანამდე პალატას შეუძლია თავისი იურისდიქცია დაუთმოს დიდ პალატას.

მუხლი 31

დიდი პალატის უფლებამოსილება

დიდი პალატა:

- a. განიხილავს 33-ე და 34-ე მუხლების შესაბამისად წარდგენილ საჩივრებს, როდესაც მას თავისი იურისდიქცია დაუთმო პალატამ 30-ე მუხლის მიხედვით, ან როდესაც მას საქმე გადაეცა 43-ე მუხლის საფუძველზე;
- b. განიხილავს მინისტრთა კომიტეტის მიერ 46-ე მუხლის მე-4 პუნქტის შესაბამისად სასამართლოსთვის დაქვემდებარებულ საკითხებს; და
- c. განიხილავს 47-ე მუხლის შესაბამისად წარდგენილ მოთხოვნებს საკონსულტაციო დასკვნის მიცემის თაობაზე.

მუხლი 32

სასამართლოს იურისდიქცია

1. სასამართლოს იურისდიქცია ვრცელდება კონვენციისა და მისი ოქმების განმარტებასა და გამოყენებასთან დაკავშირებულ ყველა საკითხზე, რომელიც მას გადაეცემა 33-ე, 34-ე, 46-ე და 47-ე მუხლების შესაბამისად.
2. სასამართლოს იურისდიქციასთან დაკავშირებულ ყოველგვარ სადავო საკითხს თავად სასამართლო გადაწყვეტს.

მუხლი 33

სახელმწიფოთშორისი საქმეები

ყოველ მაღალ ხელშეშკრულ მხარეს შეუძლია სასამართლოში აღძვრას საკითხი სხვა მაღალი ხელშეშკრული მხარის მიერ კონვენციისა და მისი ოქმების ნაგულები დარღვევის შესახებ.

მუხლი 34

ინდივიდუალური საჩივარი

საჩივრით სასამართლოს შეიძლება მიმართოს ნებისმიერმა ფიზიკურმა პირმა, არასამთავრობო ორგანიზაციამ ან ცალკეულ პირთა ჯგუფმა, რომელსაც მიაჩნია, რომ მსხვერპლია რომელიმე მაღალი ხელშეშეკრული მხარის მიერ კონვენციით ან მისი ოქმებით გათვალისწინებულ უფლებათა დარღვევისა. მაღალი ხელშეშეკრული მხარეები კისრულობენ ვალდებულებას, არაფრით დააბრკოლონ ამ უფლების სრულად განხორციელება.

მუხლი 35

მისაღებობის წინაპირობები

1. სასამართლოს შეუძლია მხოლოდ მაშინ მიიღოს საქმე განსახილველად, თუ ამოწურულია დაცვის ყველა შიდასამართლებრივი საშუალება საერთაშორისო სამართლის საყოველთაოდ აღიარებული ნორმების გაგებით და არ არის გასული ოთხ თვეზე მეტი საქმეზე შიდა საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანის თარიღიდან.
2. სასამართლო მოუდებლად ცნობს 34-ე მუხლის შესაბამისად წარდგენილ საჩივარს, თუ ის:
  - a. ანონიმურია, ან
  - b. არსებითად იგივეა, რაც სასამართლოს მიერ უკვე განხილული საჩივარი, ან უკვე გადაეცა მოკვლევის ან მოგვარების სხვა საერთაშორისო-სამართლებრივ ინსტანციას და არ შეიცავს ახალ შესატყვის ფაქტობრივ გარემოებებს.
3. სასამართლო მოუდებლად ცნობს 34-ე მუხლის შესაბამისად წარდგენილ ინდივიდუალურ საჩივარს, თუ ის მიიჩნევს, რომ:
  - a. საჩივარი შეუთავსებადია კონვენციისა და მისი ოქმების დებულებებთან, აშკარად უსაფუძვლოა ან წარმოადგენს საჩივრის უფლების ბოროტად გამოყენებას; ან

- b. მომჩივანს არ განუცდია მნიშვნელოვანი ზიანი, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც კონვენციითა და მისი ოქმებით განსაზღვრული ადამიანის უფლებების დაცვა მოითხოვს ამგვარი საჩივრის არსებითი მხარის განხილვას.

4. სასამართლო უარს ეტყვის ყველა საჩივარს, რომელსაც მოუღებლად ცნობს ამ მუხლის საფუძველზე. ამის უფლება მას აქვს პროცესის ნებისმიერ სტადიაზე.

მუხლი 36

მესამე მხარის ჩართვა

1. პალატის ან დიდი პალატის მიერ განსახილველ ყველა საქმეზე, მაღალ ხელშეკმკერულ მხარეს, რომლის მოქალაქეც არის მომჩივანი, უფლება აქვს წარუდგინოს სასამართლოს წერილობითი განმარტება და მონაწილეობა მიიღოს საქმის მოსმენაში.
2. მართლმსაჯულების სათანადოდ განხორციელების მიზნით, წერილობითი განმარტების წარსადგენად ან საქმის მოსმენაში მონაწილეობის მისაღებად, სასამართლოს თავმჯდომარეს შეუძლია მოიწვიოს მაღალი ხელშეკმკერული მხარე, რომელიც არ წარმოადგენს პროცესის მხარეს მოცემულ საქმეში, ან სხვა დაინტერესებული პირი, რომელიც არ არის მომჩივანი ამ საქმეზე.
3. ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებების კომისარს შეუძლია წერილობითი შენიშვნები წარადგინოს პალატის ან დიდი პალატის მიერ განსახილველ ყველა საქმეზე და მონაწილეობა მიიღოს სასამართლო სხდომაზე.

მუხლი 37

საჩივრის ამორიცხვა განსახილველ საქმეთა ნუსხიდან

1. პროცესის ნებისმიერ სტადიაზე სასამართლოს შეუძლია განსახილველ საქმეთა ნუსხიდან ამორიცხოს საჩივარი, თუ გარემოებათა ძალით ის დაასკვნის, რომ:
  - a. მომჩივანს აღარ აქვს განზრახული ბოლომდე მისდის თაგის საჩივარს;
  - b. დაფა გადაწყდა;

- ც. სასამართლოს მიერ დადგენილი რაიმე სხვა მიზეზით, საჩივრის შემდგომი შესწავლა აღარ არის გამართლებული.

თუმცა, სასამართლო მაინც განაგრძობს საჩივრის შესწავლას, თუ კონვენციითა და მისი ოქმებით განსაზღვრულ უფლებათა დაცულობა ამას მოითხოვს.

2. სასამართლოს შეუძლია, აღადგინოს საჩივარი განსახილველ საქმეთა ნუსხაში, თუ გარემოებათა ძალით ამას გამართლებულად მიიჩნევს.

მუხლი 38

საქმის განხილვა

სასამართლო საქმეს იხილავს მხარეთა წარმომადგენლებთან ერთად და, საჭიროების შემთხვევაში, შეუდგება საქმის გარემოებათა გამოძიებას, რომლის ქმედითი წარმართვისათვის შესაბამისი სახელმწიფოები უზრუნველყოფენ მას ყველა აუცილებელი საშუალებით.

მუხლი 39

მორიგების პროცედურა

1. საპართალწარმოების ნებისმიერ სტადიაზე, სასამართლო სთავაზობს დაინტერესებულ მხარეებს თავის სამსახურს საქმეზე მორიგების მისალწევად კონვენციითა და მისი ოქმებით განსაზღვრული ადამიანის უფლებების დაცვის სულისკვეთებით.

2. 1-ლი პუნქტის შესაბამისად წარმართული პროცედურა კონფიდენციალურია.

3. თუ მორიგება მიღწეულია, სასამართლო საჩივარს ამორიცხავს განსახილველ საქმეთა ნუსხიდან შესაბამისი განჩინებით, რომელიც ფაქტებისა და მიღწეული შეთანხმების არსის მოკლე გადმოცემით შემოიფარგლება.

4. სასამართლოს ზემოხსენებული განჩინება გადაეცემა მინისტრთა კომიტეტს, რომელიც ზედამხედველობს მასში მოცემული მორიგების პირობების შესრულებას.

მუხლი 40

ღია სასამართლო მოსმენა და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობა

1. საქმის სასამართლო მოსმენა ღიაა, თუ გამონაკლის შემთხვევაში სასამართლომ სხვა რამ არ გადაწყვიტა.
2. სასამართლოს გამწესრიგებულთან შენახული დოკუმენტები ხელმისაწვდომია საზოგადოებისათვის, თუ სასამართლოს თავმჯდომარემ სხვა რამ არ გადაწყვიტა.

მუხლი 41

სამართლიანი დაკმაყოფილება

თუ სასამართლო დაასკენის, რომ დაირღვა კონვენციით ან მისი ოქმებით გათვალისწინებული უფლება, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშეშეკრული მხარის შიდა სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს.

მუხლი 42

პალატის გადაწყვეტილება

პალატის გადაწყვეტილება საბოლოოა 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის დებულებით გათვალისწინებული პირობების არსებობისას.

მუხლი 43

დიდი პალატისათვის საქმის გადაცემა

1. პალატის გადაწყვეტილების თარიღიდან სამი თვის განმავლობაში, საქმის მონაწილე ნებისმიერ მხარეს, გამონაკლის შემთხვევაში, შეუძლია მოითხოვოს საქმის დიდი პალატისათვის გადაცემა.
2. დიდი პალატის კოლეგია ხუთი მოსამართლის შეპაღვენლობით დაეთანხმება ამ მოთხოვნას, თუ საქმე წამოჭრის კონვენციის ან მისი ოქმების განმარტების ან გამოყენებისათვის სერიოზულ საკითხს, ან – საერთო მნიშვნელობის სხვა სერიოზულ საკითხს.
3. თუ კოლეგია დაეთანხმება მოთხოვნას, დიდი პალატა საქმეზე იღებს გადაწყვეტილებას.

მუხლი 44

საბოლოო გადაწყვეტილება

1. დიდი პალატის გადაწყვეტილება საბოლოოა.
2. პალატის გადაწყვეტილება საბოლოოა, როდესაც:
  - a. მხარეები განაცხადებენ, რომ ისინი არ ითხოვენ საქმის დიდი პალატისათვის გადაცემას, ან
  - b. პალატის გადაწყვეტილების თარიღიდან სამი თვის განმავლობაში მათ არ მოუთხოვიათ საქმის დიდი პალატისათვის გადაცემა, ან
  - c. დიდი პალატის კოლეგია უარყოფს 43-ე მუხლის საფუძველზე საქმის დიდი პალატისათვის გადაცემის მოთხოვნას.
3. საბოლოო გადაწყვეტილება ქვეყნდება.

მუხლი 45

გადაწყვეტილებისა და განჩინების დასაბუთება

1. სასამართლოს გადაწყვეტილება და განჩინება, რომელიც საჩივარს მისაღებად ან მოუღებლად ცნობს, უნდა დასაბუთდეს.
2. თუ გადაწყვეტილება მთლიანად ან ნაწილობრივ არ გამოხატავს მოსამართლეთა ერთხმივ აზრს, ნებისმიერი მოსამართლე უფლებამოსილია, მას დაურთოს ცალკე აზრი.

მუხლი 46

გადაწყვეტილების საფაღდებულო ძალა და აღსრულება

1. მაღალი ხელშეკრული მხარეები კისრულობენ, დაემორჩილონ სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილებას საქმეებზე, რომლებშიც ისინი მხარეს წარმოადგენენ.
2. სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილება გადაეცემა მინისტრთა კომიტეტს, რომელიც შედამხედველობს მის აღსრულებას.
3. თუ მინისტრთა კომიტეტი მიიჩნევს, რომ სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილების აღსრულება ყოვნდება გადაწყვეტილების განმარტებასთან დაკავშირებული პრობლემის გამო, მას შეუძლია სასამართლოს განმარტებისათვის მიმართოს. ეს გადაწყვეტილება მიიღება კომიტეტის უფლებამოსილი წევრების ხმათა ორი მესამედით.
4. თუ მინისტრთა კომიტეტი მიიჩნევს, რომ მაღალი ხელშეკრული მხარე უარს ამბობს დაემორჩილოს სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილებას, კომიტეტს შეუძლია, ამ მხარისათვის ოფიციალური შეტყობინების შემდეგ და კომიტეტის უფლებამოსილი წარმომადგენლების ხმათა ორი მესამედით მიღებული გადაწყვეტილების საფუძველზე, მიმართოს სასამართლოს იმის დასადგენად, დაარღვია თუ არა ამ ხელშეკრულმა მხარემ 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული ვალდებულება.

5. თუ სასამართლო დაადგენს 1-ლი პუნქტის დარღვევას, ის საქმეს გადასცემს მინისტრთა კომიტეტს მისაღები ზომების განსაზღვრის მიზნით. თუ სასამართლო ასეთ დარღვევას ვერ დაადგენს, იგი საქმეს გადასცემს მინისტრთა კომიტეტს, რომელიც წყვეტს საქმესთან დაკავშირებულ პროცედურას.

მუხლი 47

საკონსულტაციო დასკვნები

1. მინისტრთა კომიტეტის მოთხოვნით, სასამართლოს შეუძლია გასცეს საკონსულტაციო დასკვნა კონვენციისა და მისი ოქმების განმარტების სამართლებრივ საკითხებზე.
2. ამგვარი დასკვნა არ უნდა ვრცელდებოდეს ისეთ საკითხებზე, რომლებიც შეეხება კონვენციის I კარითა და ოქმებით განსაზღვრულ უფლებათა და თავისუფლებათა შინაარსსა და მათ ფარგლებს, და არც ისეთ საკითხებზე, რომელთა განხილვა სასამართლოს ან მინისტრთა კომიტეტს შესაძლოა მოუწიოს კონვენციის შესაბამისად აღძრული პროცედურის შედეგად.
3. მინისტრთა კომიტეტის გადაწყვეტილება სასამართლოს საკონსულტაციო დასკვნის გამოთხოვის შესახებ მიიღება კომიტეტზე დასწრების უფლების მქონე წარმომადგენელთა ხმების უმრავლესობით.

მუხლი 48

სასამართლოს საკონსულტაციო იურისდიქცია

სასამართლოს გადასაწყვეტია, განეკუთვნება თუ არა მინისტრთა კომიტეტის მიერ წარდგენილი მოთხოვნა საკონსულტაციო დასკვნის შესახებ სასამართლოს იურისდიქციას 47-ე მუხლის გაგებით.

მუხლი 49

საკონსულტაციო დასკვნის დასაბუთება

1. სასამართლოს საკონსულტაციო დასკვნა უნდა დასაბუთდეს.

2. თუ საკონსულტაციო დასკვნა მთლიანად ან ნაწილობრივ არ გამოხატავს მოსამართლეთა ერთხმივ აზრს, ნებისმიერი მოსამართლე უფლებამოსილია, მას დაურთოს ცალკე აზრი.

3. სასამართლოს საკონსულტაციო დასკვნა ეგზავნება მინისტრთა კომიტეტს.

მუხლი 50

სასამართლოს შენახვის ხარჯები

სასამართლოს შენახვის ხარჯებს გაიღებს ევროპის საბჭო.

მუხლი 51

მოსამართლის პრივილეგიები და იმუნიტეტი

თავისი უფლებამოსილების განხორციელების განმავლობაში მოსამართლე სარგებლობს პრივილეგიებითა და იმუნიტეტით, რომლებიც განსაზღვრულია ევროპის საბჭოს წესდების მე-40 მუხლითა და მის საფუძველზე დადებული შეთანხმებებით.

კარი III

სსკადასსკა დებულებები

მუხლი 52

გენერალური მდივნის მოთხოვნა

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის შესაბამისი მოთხოვნით, ყოველი მაღალი ხელშეკვერელი მხარე წარმოადგენს განმარტებას, თუ რა გზით უზრუნველყოფს მისი შიდა სამართალი კონვენციის დებულებათა სრულად განხორციელებას.

მუხლი 53

აღიარებულ უფლებათა უზრუნველყოფა

ამ კონვენციის არც ერთი დებულება არ შეიძლება განიმარტოს ისე, რომ მან შეზღუდოს ან ხელყოს ადამიანის უფლებანი და ძირითადი თავისუფლებანი, რომლებიც აღიარებულია მაღალი ხელშეშკერელი მხარის შიდა სამართლით ან მისი მონაწილეობით დადებული ნებისმიერი შეთანხმებით.

მუხლი 54

მინისტრთა კომიტეტის უფლებამოსილება

ამ კონვენციის ვერცერთი დებულება ვერ ხელყოფს მინისტრთა კომიტეტის უფლებამოსილებას, რომლითაც ის აღჭურვილია ევროპის საბჭოს წესდების საფუძველზე.

მუხლი 55

დავის მოგვარების სსვა საშუალებათა უარყოფა

მაღალი ხელშეშკერელი მხარეები თანხმდებიან, რომ, საგანგებო შეთანხმების გარეშე, არ მიმართავენ მათ შორის მოქმედ ხელშეკრულებებს, შეთანხმებებს ან დეკლარაციებს, რათა ამ კონვენციის განმარტებასა და გამოყენებასთან დაკავშირებული დავა, საჩივრის წარდგენის გზით, განსახილველად დაუქვემდებარონ მოგვარების სსვა პროცედურას, გარდა ამ კონვენციით გათვალისწინებულია.

მუხლი 56

კონვენციის მოქმედება სივრცეში

1. კონვენციის რატიფიკაციისას ან შემდგომში, ნებისმიერ დროს, ევროპის საბჭოს გენერალური მდიენისადმი შეტყობინების მეშვეობით, ყოველ სახელმწიფოს შეუძლია განაცხადოს, რომ წინამდებარე კონვენცია, ამ მუხლის მე-4 პუნქტის გათვალისწინებით, ვრცელდება ყველა ან რომელიმე ტერიტორიაზე, რომლის საგარეო ურთიერთობებზეც ის არის პასუხისმგებელი.

2. შეტყობინებაში მითითებულ ტერიტორიაზე ან ტერიტორიებზე კონვენცია გაფრცვლდება ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნის მიერ ამ შეტყობინების მიღების შემდეგ ოცდამეათე დღიდან.

3. თუმცა, ასეთ ტერიტორიებზე კონვენციის დებულებათა გამოყენება მოხდება ადგილობრივი მოთხოვნების სათანადოდ გათვალისწინებით.

4. ყოველ სახელმწიფოს, რომელმაც განცხადება გააკეთა ამ მუხლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად, შემდგომში, ნებისმიერ დროს, განცხადებაში მითითებული ერთი ან რამდენიმე ტერიტორიის მიმართ შეუძლია განაცხადოს, რომ აღიარებს სასამართლოს უფლებამოსილებას, განიხილოს ფიზიკური პირების, არასამთავრობო ორგანიზაციებისა თუ ცალკეულ პირთა ჯგუფის საჩივრები კონვენციის 34-ე მუხლის საფუძველზე.

მუხლი 57

დათქმები

1. ამ კონვენციის ხელმოწერის ან რატიფიკაციის შესაბამისი სიგელების დეპონირებისას, კონვენციის რომელიმე კონკრეტული დებულების მიმართ ყოველ სახელმწიფოს შეუძლია გააკეთოს დათქმა, თუ მის ტერიტორიაზე ამ დროს მოქმედი რომელიმე კანონი ამ დებულებას არ შეესაბამება. საერთო ხასიათის დათქმები ამ მუხლით დაუშვებელია.

2. ამ მუხლის საფუძველზე გაკეთებული ნებისმიერი დათქმა უნდა შეიცავდეს შესაბამისი კანონის არსის მოკლე გადმოცემას.

მუხლი 58

დენონსაცია

1. მაღალ ხელშეკვრულ მხარეს წინამდებარე კონვენციის დენონსაცია შეუძლია მის მიმართ კონვენციის ძალაში შესვლის თარიღიდან ხუთი წლის შემდეგ და ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისათვის ექვსი თვით ადრე გაგზავნილი შესაბამისი

შეტყობინების მეშვეობით. გენერალური მდივანი ამის შესახებ აცნობებს სხვა მაღალ ხელშეშკვრელ მხარეებს.

2. დენონსაცია არ ათავისუფლებს მაღალ ხელშეშკვრელ მხარეს წინამდებარე კონვენციით ნაკისრი ვალდებულებებისაგან ისეთი ქმედებისათვის, რომელიც წარმოადგენს ამ ვალდებულებათა შესაძლო დარღვევას და ჩადენილია დენონსაციის ძალაში შესვლამდე.

3. ამავე პირობის თანახმად, ყოველი მაღალი ხელშეშკვრელი მხარე, რომელიც შეწყვეტს ევროპის საბჭოს წევრობას, ვერ იქნება ვერც კონვენციის მონაწილე მხარე.

4. კონვენციის დენონსაცია ამ მუხლის წინარე პუნქტების შესაბამისად, შესაძლებელია ნებისმიერი ტერიტორიის მიმართ, რომელზედაც მისი გაერცელება გამოცხადდა 56-ე მუხლის საფუძველზე.

მუხლი 59

ხელმოწერა და რატიფიკაცია

1. ეს კონვენცია ღიაა ხელმოსაწერად ევროპის საბჭოს წევრებისათვის. ის ექვემდებარება რატიფიკაციას. რატიფიკაციის სიგელების დეპონირება ხდება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანთან.

2. ევროპის კავშირის შეუძლია მიუერთდეს ამ კონვენციას.

3. წინამდებარე კონვენცია ძალაში შედის რატიფიკაციის ათი სიგელის დეპონირების შემდეგ.

4. იმ ხელმოწერის მიმართ, რომელიც შემდგომში მოახდენს რატიფიკაციას, კონვენცია ძალაში შედის შესაბამისი რატიფიკაციის სიგელის დეპონირებისთანავე.

5. ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი ევროპის საბჭოს ყველა წევრს ატყობინებს კონვენციის ძალაში შესვლის, რატიფიკაციის მომხდენ მაღალ ხელშეშკვრელ მხარეთა გინაობისა და ყოველი შემდგომში დეპონირებული რატიფიკაციის სიგელის შესახებ.

შესრულებულია რომში, 1950 წლის 4 ნოემბერს, ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე, თანაბრად ავთენტიკურ ტექსტებად, ერთადერთ ცალად, რომელიც დაცული იქნება ევროპის საბჭოს არქივში. დამოწმებულ ასლებს გენერალური მდივანი უგზავნის კონვენციის ყველა ხელმომწერს.

დამატებითი ოქმი

ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის დამატებითი ოქმი

პარიზი, 1952 წლის 20 მარტი

ქვემოთ ხელმოწერმა მთავრობებმა, არიან რა ევროპის საბჭოს წევრები,

გადაწყვიტეს გადადგან ნაბიჯები იმ უფლებათა და თავისუფლებათა ერთობლივი დაცვის უზრუნველყოფისათვის, რომლებსაც არ მოიცავს 1950 წლის 4 ნოემბერს რომში ხელმოწერილი ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის (ამიერიდან მოიხსენიება, როგორც „კონვენცია“) 1-ლი კარი,

და შეთანხმდნენ შემდეგზე:

მუხლი 1

საკუთრების დაცვა

ყოველ ფიზიკურ ან იურიდიულ პირს აქვს თავისი საკუთრებით შეუფერხებელი სარგებლობის უფლება. მხოლოდ საზოგადოებრივი საჭიროებისათვის შეიძლება ჩამოერთვას საკუთრება გინშეს კანონითა და საერთაშორისო სამართლის ზოგადი პრინციპებით გათვალისწინებულ პირობებში.

ამასთან, წინარე დებულებანი ვერ ხელყოფს სახელმწიფოს უფლებას, გამოიყენოს ისეთი კანონი, რომელსაც ის აუცილებლად მიიჩნევს საერთო ინტერესების შესაბამისად საკუთრებით სარგებლობის კონტროლისათვის, ან გადასახადებისა თუ სხვა მოსაკრებლის ანდა ჯარიმების გადახდის უზრუნველსაყოფად.

მუხლი 2

განათლების უფლება

არავის შეიძლება აღეკვეთოს განათლების უფლება. განათლებასა და სწავლებასთან დაკავშირებული მასზე დაკისრებული ფუნქციების განხორციელებისას, სახელმწიფო პატივს სცემს მშობლების უფლებას, უზრუნველყონ თავიანთი რელიგიური და ფილოსოფიური მრწამსის შესაბამისი განათლება და სწავლება.

მუხლი 3

თავისუფალი არჩევნების უფლება

მაღალი ხელშეშეკრული მხარეები კისრულობენ, გონივრული ხანგამოშვებით ჩაატარონ თავისუფალი არჩევნები ფარული კენჭისყრით ისეთ პირობებში, რომლებიც საკანონმდებლო ორგანოს არჩევისას უზრუნველყოფს ხალხის ნება-სურვილის თავისუფალ გამოხატვას.

მუხლი 4

ოქმის მოქმედება სივრცეში

ოქმის ხელმოწერის ან რატიფიკაციისას ან, შემდგომში, ნებისმიერ დროს, ყოველ მაღალ ხელშეშეკრულ მხარეს შეუძლია განცხადება გაუგზავნოს ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს იმის შესახებ, თუ რა ფარგლებში კისრულობს ის წინამდებარე ოქმის დებულებების გაგრცელებას განცხადებაში მითითებულ იმ ტერიტორიებზე, რომელთა საერთაშორისო ურთიერთობებზეც ის არის პასუხისმგებელი.

ყოველ მაღალ ხელშეშეკრულ მხარეს, რომელმაც განცხადება წარადგინა წინა პუნქტის შესაბამისად, შეუძლია დროგამოშვებით გააგზავნოს შემდგომი განცხადებანი, რომელიმე წინა განცხადებაში მითითებული პირობების შეცვლის ან რომელიმე ტერიტორიაზე ამ ოქმის დებულებათა გაგრცელების შეწყვეტის შესახებ.

ამ მუხლის შესაბამისი განცხადება განიხილება, როგორც კონვენციის 5-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად წარდგენილი განცხადება.

მუხლი 5

კონვენციასთან მიმართება

ამ ოქმის 1-ელ, მე-2, მე-3 და მე-4 მუხლებს მაღალი ხელშეშკრული მხარეები განიხილავენ როგორც კონვენციის დამატებით მუხლებს და, მათთან მიმართებაში, კონვენციის ყველა დებულება გამოიყენება შესაბამისად.

მუხლი 6

ხელმოწერა და რატიფიკაცია

ეს ოქმი ღიაა ხელმოსაწერად ევროპის საბჭოს წევრი, კონვენციის ხელმომწერი სახელმწიფოებისათვის. მისი რატიფიკაცია მოხდება კონვენციის რატიფიკაციასთან ერთად ან მის შემდეგ. იგი ძალაში შედის რატიფიკაციის ათი სიგელის დეპონირების შემდეგ. იმ სახელმწიფოსათვის, რომელიც შემდგომ მოახდენს მის რატიფიკაციას, ოქმი ძალაში შედის რატიფიკაციის სიგელის დეპონირებისთანავე.

რატიფიკაციის სიგელის დეპონირება ხდება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანთან, რომელიც ყველა წევრ სახელმწიფოს ატყობინებს, თუ ვინ მოახდინა ოქმის რატიფიკაცია.

შესრულებულია პარიზში, 1952 წლის 20 მარტს, ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე თანაბრად ავთენტიკურ ტექსტებად, ერთადერთ ცალად, რომელიც დაცული იქნება ევროპის საბჭოს არქივში. დამოწმებულ ასლებს გენერალური მდივანი უგზავნის ოქმის ხელმომწერ თითოეულ მთავრობას.

ოქმი № 4

ადამიანის უფლებათა და ძირითად
თავისუფლებათა დაცვის
კონვენციის ოქმი № 4

იმ უფლებათა და თავისუფლებათა
უზრუნველყოფის შესახებ, რომლებსაც
არ მოიცავს კონვენცია და მისი
პირველი ოქმი

სტრასბურგი, 1963 წლის 16 სექტემბერი

ქვემოთ ხელმოწერმა მთავრობებმა, არიან რა ევროპის
საბჭოს წევრები,

გადაწყვიტეს გადადგან ნაბიჯები გარკვეულ უფლებათა და
თავისუფლებათა ერთობლივი უზრუნველყოფისათვის, რომელთაც
არ მოიცავს 1950 წლის 4 ნოემბერს რომში ხელმოწერილი
ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის
კონვენციის (ამიერიდან მოიხსენიება, როგორც „კონვენცია“)
I კარი, 1952 წლის 20 მარტს პარიზში ხელმოწერილი მისი
პირველი ოქმის 1-3 მუხლები

და შეთანხმდნენ შემდეგზე:

მუხლი 1

ვალუაუფალობის გამო თავისუფლების აღკვეთის აკრძალვა

არაფის შეიძლება აღკვეთის თავისუფლება მხოლოდ იმის
გამო, რომ არ შესწევს უნარი შეასრულოს სახელშეკრულებო
ვალდებულება.

მუხლი 2

მიმოსვლის თავისუფლება

1. ყველას, ვინც კანონიერად იმყოფება სახელმწიფოს ტერიტორიაზე, აქვს ამ ტერიტორიაზე მიმოსვლისა და საცხოვრებელი ადგილის არჩევის თავისუფლება.
2. ყველა თავისუფალია, დატოვოს ნებისმიერი, მათ შორის, საკუთარი ქვეყანა.
3. დაუშვებელია ამ უფლების განხორციელებაზე შეზღუდვის დაწესება, გარდა იმისა, რომელიც გათვალისწინებულია კანონით და აუცილებელია დემოკრატიულ საზოგადოებაში ეროვნული უშიშროების, საზოგადოებრივი უსაფრთხოების, საზოგადოებრივი წესრიგის შენარჩუნების, დანაშაულის თავიდან აცილების, ჯანმრთელობის ან მორალის დაცვის ინტერესებისათვის ანდა სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების დასაცავად.
4. ზოგიერთ სივრცეში 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული უფლება ასევე შეიძლება დაექვემდებაროს შეზღუდვებს, რომლებიც შემოღებულია კანონის შესაბამისად და გამართლებულია დემოკრატიულ საზოგადოებაში საჯარო ინტერესებით.

მუხლი 3

მოქალაქეთა გაძევების აკრძალვა

1. არავინ შეიძლება გაძევებულ იქნეს ინდივიდუალური ან კოლექტიური ღონისძიებით იმ ქვეყნის ტერიტორიიდან, რომლის მოქალაქეც ის არის.
2. არავის შეიძლება აღეკვეთოს იმ ქვეყნის ტერიტორიაზე შესვლის უფლება, რომლის მოქალაქეც ის არის.

მუხლი 4

უცხოელთა კოლექტიური გაძევების აკრძალვა

უცხოელთა კოლექტიური გაძევება აკრძალულია.

მუხლი 5

ოქმის მოქმედება სივრცეში

1. ოქმის ხელმოწერის ან რატიფიკაციისას ან, შემდგომში, ნებისმიერ დროს, ყოველ მაღალ ხელშეკრულ მხარეს შეუძლია განცხადება გაუგზავნოს ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს იმის შესახებ, თუ რა ფარგლებში კისრულობს ის წინამდებარე ოქმის დებულებების გაგრძელებას განცხადებაში მითითებულ იმ ტერიტორიებზე, რომელთა საერთაშორისო ურთიერთობებზეც ის არის პასუხისმგებელი.
2. ყოველ მაღალ ხელშეკრულ მხარეს, რომელმაც წარადგინა განცხადება წინა პუნქტის შესაბამისად, შეუძლია დროგამოშვებით გააგზავნოს შემდგომი განცხადებანი, რომელშიც წინა განცხადებაში მითითებული პირობების შეცვლის ან რომელიმე ტერიტორიაზე ამ ოქმის დებულებათა გაგრძელების შეწყვეტის შესახებ.
3. ამ მუხლის შესაბამისი განცხადება განიხილება, როგორც კონვენციის 5ნ-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად წარდგენილი განცხადება.
4. ყოველი სახელმწიფოს ტერიტორია, რომელზეც ეს ოქმი ვრცელდება სახელმწიფოს მიერ მისი რატიფიკაციის ან მიღების საფუძველზე, და თითოეული ტერიტორია, რომელზეც ის ვრცელდება სახელმწიფოს მიერ ამ მუხლის შესაბამისად წარდგენილი განცხადების საფუძველზე, განიხილება სხვადასხვა ტერიტორიებად მე-2 და მე-3 მუხლებში მოხსენიებული სახელმწიფოს ტერიტორიის განმარტებისათვის.
5. ყოველ სახელმწიფოს, რომელმაც წარადგინა განცხადება ამ მუხლის 1-ლი ან მე-2 პუნქტის შესაბამისად, შემდგომში, ნებისმიერ დროს შეუძლია განცხადებაში მითითებული ერთი ან

რამდენიმე ტერიტორიის მიმართ განაცხადოს, რომ აღიარებს სასამართლოს უფლებამოსილებას, განიხილოს კონვენციის 34-ე მუხლის შესაბამისად ფიზიკური პირების, არასამთავრობო ორგანიზაციების ან ცალკეულ პირთა ჯგუფის საჩივრები ამ ოქმის ყველა ან 1-4 მუხლებთან დაკავშირებით.

მუხლი 6

კონვენციასთან მიმართება

ამ ოქმის 1-ელ, მე-2, მე-3, მე-4 და მე-5 მუხლებს მაღალი ხელშეკრული მხარეები განიხილავენ როგორც კონვენციის დამატებით მუხლებს და, მათთან მიმართებაში, კონვენციის ყველა დებულება გამოიყენება შესაბამისად.

მუხლი 7

ხელმოწერა და რატიფიკაცია

1. ეს ოქმი ღიაა ხელმოსაწერად ევროპის საბჭოს წევრი, კონვენციის ხელმომწერი სახელმწიფოებისათვის. მისი რატიფიკაცია მოხდება კონვენციის რატიფიკაციასთან ერთად, ან მის შემდეგ. იგი ძალაში შედის რატიფიკაციის ხუთი სიგელის დეპონირების შემდეგ. იმ სახელმწიფოსათვის, რომელიც შემდგომ მოახდენს მის რატიფიკაციას, ოქმი ძალაში შედის რატიფიკაციის სიგელის დეპონირებისთანავე.

2. რატიფიკაციის სიგელის დეპონირება ხდება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანთან, რომელიც ყველა წევრ სახელმწიფოს ატყობინებს, თუ ვინ მოახდინა ოქმის რატიფიკაცია.

ამის დასტურად, ქვემოთ ხელმომწერებმა, რომლებიც აღჭურვილნი არიან სათანადო უფლებამოსილებით, ხელი მოაწერეს წინამდებარე ოქმს.

შესრულებულია სტრასბურგში, 1963 წლის 16 სექტემბერს, ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე, თანაბრად ავთენტიკურ ტექსტებად, ერთადერთ ცალად, რომელიც დაცული იქნება ევროპის საბჭოს არქივში. დამოწმებულ ასლებს გენერალური მდივანი უგზავნის ოქმის ხელმომწერ თითოეულ მთავრობას.

ოქმი № 6

ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის ოქმი № 6

სიკვდილით დასჯის გაუქმების შესახებ

სტრასბურგი, 1983 წლის 28 აპრილი

ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოები, რომლებმაც ხელი
მთავრეს 1950 წლის 4 ნოემბერს რომში ხელმოწერილ ადამიანის
უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის
(ამიერიდან მოიხსენიება, როგორც „კონვენცია“) ამ ოქმს,
მიიხსენიებენ, რომ ევროპის საბჭოს რამდენიმე წევრ სახელმწიფოში
განხორციელებული წინსვლა გამოხატავს სიკვდილით დასჯის
გაუქმების საერთო ტენდენციას

და, თანხმდებიან შემდეგზე:

მუხლი 1

სიკვდილით დასჯის გაუქმება

სიკვდილით დასჯა გაუქმებულია. არ შეიძლება გინმესთვის
სიკვდილის მისჯა ან მისჯილი სიკვდილის აღსრულება.

მუხლი 2

სიკვდილით დასჯა ომიანობის დროს

სახელმწიფოს შეუძლია თავის კანონმდებლობაში გაითვალისწინოს
სიკვდილით დასჯა ომის ან ომის გარდაუვალი საფრთხის
დროს ჩადენილი ქმედებისათვის; ამგვარი სასჯელის გამოყენება

დასაშვებია მხოლოდ ამ კანონმდებლობით გათვალისწინებულ შემთხვევებში და მისი დებულებების შესაბამისად. სახელმწიფო აცნობებს ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანს ამ კანონმდებლობის შესაბამისი დებულებების შესახებ.

მუხლი 3

გადახვევის აკრძალვა

დაუშვებელია ამ თქმით ნაკისრი ვალდებულებებიდან გადახვევა კონვენციის მე-15 მუხლის საფუძველზე.

მუხლი 4

დათქმების აკრძალვა

დაუშვებელია ამ თქმის დებულებათა მიმართ კონვენციის 57-ე მუხლით გათვალისწინებული დათქმების გაკეთება.

მუხლი 5

თქმის მოქმედება სივრცეში

1. თქმის ხელმოწერის, მისი რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების სიგელების დებონირების დროს, ყოველ სახელმწიფოს შეუძლია განსაზღვროს ტერიტორია ან ტერიტორიები, რომელზეც გაგრძელდება ეს თქმა.
2. ყოველ სახელმწიფოს, შემდგომში, ნებისმიერ დროს, შეუძლია ევროპის საბჭოს გენერალური მდივნისათვის წარდგენილი განცხადებით, განაგრძოს ამ თქმის მოქმედება განცხადებაში მითითებულ ნებისმიერ სხვა ტერიტორიაზე. ასეთი ტერიტორიის მიმართ თქმა ძალაში შედის გენერალური მდივნის მიერ განცხადების მიღების თარიღიდან მომდევნო თვის პირველ დღეს.
3. ამ მუხლის წინა ორი პუნქტის შესაბამისად წარდგენილი ყოველი განცხადება, მასში მითითებული ნებისმიერი ტერიტორიის მიმართ, შეიძლება უკან იქნეს გატანილი გენერალური

მდივნისათვის შეტყობინების მეშვეობით. განცხადების უკან გატანა ძალაში შედის გენერალური მდივნის მიერ შეტყობინების მიღების თარიღიდან მომდევნო თვის პირველ დღეს.

მუხლი 6

კონვენციასთან მიმართება

ამ ოქმის 1-5 მუხლებს ხელშეკრული სახელმწიფოები განიხილავენ როგორც კონვენციის დამატებით მუხლებს და მათთან მიმართებაში კონვენციის ყველა დებულება გამოიყენება შესაბამისად.

მუხლი 7

ხელმოწერა და რატიფიკაცია

ოქმი ღიაა ხელმოსაწერად ევროპის საბჭოს წევრი, კონვენციის ხელმომწერი სახელმწიფოებისათვის. ის ექვემდებარება რატიფიკაციას, მიღებას ან დამტკიცებას. ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოს არ შეუძლია ამ ოქმის რატიფიკაცია, მიღება ან დამტკიცება კონვენციის იმაგდროული ან წინასწარი რატიფიკაციის გარეშე. რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების სიგელების დებონირება ხდება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანთან.

მუხლი 8

ძალაში შესვლა

1. ეს ოქმი ძალაში შედის მის საგაღდებულოდ აღიარებაზე ევროპის საბჭოს ხუთი წევრის მიერ მე-7 მუხლის შესაბამისად თანხმობის გამოხატვიდან მომდევნო თვის პირველ დღეს.
2. იმ წევრი სახელმწიფოების მიმართ, რომლებმაც შემდგომ გამოხატეს თანხმობა ამ ოქმის საგაღდებულოდ აღიარებაზე, ოქმი ძალაში შედის რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების სიგელის დებონირების თარიღიდან მომდევნო თვის პირველ დღეს.

მუხლი 9

დეპოზიტარის ფუნქციები

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი ევროპის საბჭოს წევრებს აცნობებს:

- a. ყოველი ხელმოწერის;
- b. რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების ყოველი სიგელის დებონირების;
- c. მე-5 და მე-8 მუხლების შესაბამისად ამ ოქმის ძალაში შესვლის თარიღის;
- d. ამ ოქმთან დაკავშირებული ნებისმიერი სხვა აქტის, შეტყობინებისა თუ მიმოწერის შესახებ.

ამის დასტურად, ქვემოთ ხელმომწერებმა, რომლებიც აღჭურვილნი არიან სათანადო უფლებამოსილებით, ხელი მოაწერეს წინამდებარე ოქმს.

შესრულებულია სტრასბურგში, 1983 წლის 28 აპრილს, ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე, თანაბრად ავთენტიკურ ტექსტებად, ერთადერთ ცალად, რომელიც დაცული იქნება ევროპის საბჭოს არქივში. დამოწმებულ ასლებს ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი უგზავნის ევროპის საბჭოს თითოეულ წევრ სახელმწიფოს.

ოქმი № 7

ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის ოქმი № 7

სტრასბურგი, 1984 წლის 22 ნოემბერი

ევროპის საბჭოს წევრმა ქვემოთ ხელმოწერმა
სახელმწიფოებმა,

გადაწყვიტეს გადადგან შეძღოში ნაბიჯები გარკვეულ უფლებათა
და თავისუფლებათა ერთობლივი დაცვის უზრუნველყოფისათვის
1950 წლის 4 ნოემბერს რომში ხელმოწერილი ადამიანის
უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის
(ამიერიდან მოიხსენიება, როგორც „კონვენცია“) მეშვეობით

და თანხმდებიან შემდეგზე:

მუხლი 1

უცხოელთა გაძევებასთან დაკავშირებული პროცედურული გარანტიები

1. დაუშვებელია სახელმწიფოს ტერიტორიაზე კანონიერად
მცხოვრები უცხოელის გაძევება ამ სახელმწიფოდან სხვაგვარად,
თუ არა კანონის შესაბამისად მიღებული გადაწყვეტილების
საფუძველზე და ისე, რომ მას შეეძლოს:

- a. წარადგინოს მისი გაძევების საწინააღმდეგო არგუმენტები;
- b. გადაასინჯინოს მისი საქმე და
- c. ამ უფლებათა განსახორციელებლად, წარმოდგენილ იქნეს
ხელისუფლების სათანადოდ უფლებამოსილი ორგანოს ან
ამ ორგანოს მიერ დანიშნული ერთი ან რამდენიმე პირის
წინაშე.

2. უცხოელი შეიძლება გაძევებულ იქნეს მის მიერ ამ მუხლის 1-ლი (a), (b) და (c) პუნქტებით გათვალისწინებული უფლებების განხორციელებამდე, თუ ასეთი გაძევება აუცილებელია საზოგადოებრივი წესრიგის ინტერესებისათვის, ან განპირობებულია ეროვნული უშიშროების მოსაზრებებით.

მუხლი 2

სისხლის სამართლის საქმის გასაჩივრების უფლება

1. ყველას, ვინც სასამართლოს მიერ მსჯავრდებულია სისხლის სამართლის დანაშაულის ჩადენისათვის, აქვს უფლება, მისი მსჯავრდება ან მისთვის დანიშნული სასჯელი გადასინჯვნოს ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოს. ამ უფლების განხორციელება, იმ საფუძვლების ჩათვლით, რომლებზე დაყრდნობითაც ის შეიძლება განხორციელდეს, მოწესრიგებულია კანონით.

2. ამ წესიდან გამონაკლისი დასაშვებია მცირე მნიშვნელობის დანაშაულის მიმართ, როგორაც იგი კანონით არის განსაზღვრული, ან როდესაც შესაბამისი პირი პირველი ინსტანციის წესით გასამართლებულია უმაღლესი ინსტანციის სასამართლოს მიერ, ანდა მას ხელახლა დაედო მსჯავრი მის მიმართ გამოტანილი გასამართლებელი განაჩენის გადასინჯვის შედეგად.

მუხლი 3

კომპენსაცია უსწორო მსჯავრდებისათვის

თუ საბოლოო გადაწყვეტილებით პირი მსჯავრდებულია სისხლის სამართლის დანაშაულისათვის და ზემდგომში მისი ეს მსჯავრდება გაუქმდა, ან სასჯელის მოხდისაგან ის გათავისუფლდა იმის გამო, რომ ახალმა ან ახლად გამოვლენილმა გარემოებებმა ცხადყო, რომ მის მიმართ მართლმსაჯულება გაბრუნდა, ამგვარი მსჯავრდების გამო სასჯელისათვის მას მიეკუთვნება კომპენსაცია შესაბამის სახელმწიფოში მოქმედი კანონის ან დამკვიდრებული პრაქტიკის მიხედვით, თუკი არ დამტკიცდება, რომ მანამდე უცნობი გარემოებების დროულად აღმოჩენის ან გამოვლენის

შეფერხება მოდიანად ან ნაწილობრივ ამავე პირის მიზეზით მოხდა.

მუხლი 4

ხელშეორედ გასამართლების ან დასჯის აკრძალვა

1. დაუშვებელია სისხლის სამართლის წესით პირის ხელშეორედ გასამართლება ან დასჯა ერთი და იმავე სახელმწიფოს იურისდიქციის ფარგლებში იმ დანაშაულისათვის, რომლისთვისაც ის ერთხელ უკვე იქნა საბოლოოდ გამართლებული ან მსჯავრდებული ამ სახელმწიფოს კანონისა და სისხლის სამართლის პროცედურის შესაბამისად.

2. წინა პუნქტის დებულებები ვერ დააბრკოლებს საქმის წარმოების განახლებას მოცემული სახელმწიფოს კანონისა და სისხლის სამართლის პროცედურის შესაბამისად, თუკი არსებობს ახალი ან ახლად გამოვლენილი გარემოებების მტკიცებულება, ან თუ საქმის წინარე განხილვა მოხდა არსებითი საპროცესო დარღვევით, რომელსაც შეეძლო ზეგავლენა მოეხდინა საქმის შედეგზე.

3. დაუშვებელია ამ მუხლით ნაკისრი ვალდებულებებიდან გადახვევა კონვენციის მე-11 მუხლის საფუძველზე.

მუხლი 5

მეუღლეთა თანასწორობა

მეუღლეები სარგებლობენ კერძო-სამართლებრივი ხასიათის თანაბარი უფლებებითა და მოვალეობებით ერთმანეთს შორის და შვილებთან ურთიერთობაში, როგორც დაქორწინების დროს, ისე ქორწინების განმავლობაში და მისი შეწყვეტის შემთხვევაში. ეს მუხლი ვერ დააბრკოლებს სახელმწიფოს, განახორციელოს ბავშვების ინტერესებისათვის აუცილებელი ღონისძიებანი.

მუხლი 6

ოქმის მოქმედება სივრცეში

1. ოქმის ხელმოწერის, ანდა მისი რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების სივრცის დებონირების დროს, ნებისმიერ სახელმწიფოს შეუძლია განსაზღვროს ტერიტორია ან ტერიტორიები, რომლებზეც გავრცელდება ოქმის მოქმედება და განაცხადოს, თუ რა ფარგლებში კისრულობს იგი ოქმის დებულებების გავრცელებას შესაბამის ტერიტორიასა თუ ტერიტორიებზე.
2. ყოველ სახელმწიფოს, შემდგომში, ნებისმიერ დროს, ევროპის საბჭოს გენერალური მდიანის სახელზე წარდგენილი განცხადებით, შეუძლია განაგრძოს ამ ოქმის მოქმედება განცხადებაში მითითებულ ნებისმიერ სხვა ტერიტორიაზე. ასეთი ტერიტორიის მიმართ ოქმი ძალაში შედის გენერალური მდიანის მიერ განცხადების მიღების შემდეგ ორთვიანი ვადის ამოწურვის თარიღიდან მომდევნო თვის პირველ დღეს.
3. წინა ორი პუნქტის შესაბამისად წარდგენილი ნებისმიერი განცხადება, მასში მითითებული ყოველი ტერიტორიის მიმართ, შეიძლება უკან იქნეს გატანილი ან შეცვლილი გენერალური მდიანისათვის შეტყობინების მეშვეობით. განცხადების უკან გატანა ან შეცვლა ამოქმედდება გენერალური მდიანის მიერ შეტყობინების მიღების შემდეგ ორთვიანი ვადის ამოწურვის თარიღიდან მომდევნო თვის პირველ დღეს.
4. ამ მუხლის შესაბამისი განცხადება განიხილება, როგორც კონვენციის 5ნ-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად გაკეთებული განცხადება.
5. ყოველი სახელმწიფოს ტერიტორია, რომელზეც ეს ოქმი ვრცელდება ამ სახელმწიფოს მიერ მისი რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების შედეგად, და თითოეული ტერიტორია, რომელზეც ის ვრცელდება სახელმწიფოს მიერ ამ მუხლის შესაბამისად წარდგენილი განცხადების საფუძველზე, განიხილება სხვადასხვა ტერიტორიებად 1-ელ მუხლში მოხსენიებული სახელმწიფოს ტერიტორიის განმარტებისათვის.

ნ. ყოველ სახელმწიფოს, რომელმაც გააკეთა განცხადება ამ მუხლის 1-ლი და მე-2 პუნქტების შესაბამისად, შემდგომში, ნებისმიერ დროს, განცხადებაში მითითებული ერთი ან რამდენიმე ტერიტორიის მიმართ შეუძლია განაცხადოს, რომ აღიარებს სასამართლოს უფლებამოსილებას კონვენციის 34-ე მუხლის შესაბამისად მიიღოს ფიზიკური პირების, არასამთავრობო ორგანიზაციების ან ცალკეულ პირთა ჯგუფისაგან საჩივრები ამ ოქმის 1-5 მუხლებთან დაკავშირებით.

მუხლი 7

კონვენციასთან მიმართება

ამ ოქმის 1-6 მუხლებს კონვენციის მხარე სახელმწიფოები განიხილავენ, როგორც კონვენციის დამატებით მუხლებს და, მათ მიმართ, კონვენციის ყველა დებულება გამოიყენება შესაბამისად.

მუხლი 8

ხელმოწერა და რატიფიკაცია

ეს ოქმი ღიაა ხელმოსაწერად ევრობის საბჭოს წევრი, კონვენციის ხელმომწერი სახელმწიფოებისათვის. ის ექვემდებარება რატიფიკაციას, მიღებას ან დამტკიცებას. ევრობის საბჭოს წევრ სახელმწიფოს არ შეუძლია ამ ოქმის რატიფიკაცია, მიღება ან დამტკიცება კონვენციის იმავდროული ან წინასწარი რატიფიკაციის გარეშე. რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების სიგელების დებონირება ხდება ევრობის საბჭოს გენერალურ მდივანთან.

მუხლი 9

ძალაში შესვლა

1. ეს ოქმი ძალაში შედის მის საგალდებულოდ აღიარებაზე ევრობის საბჭოს შვიდი წევრი სახელმწიფოს მიერ მე-8 მუხლის შესაბამისად თანხმობის გამოხატვის შემდეგ ორთვიანი ვადის ამოწურვის თარიღიდან მომდევნო თვის პირველ დღეს.

2. იმ წევრი სახელმწიფოს მიმართ, რომელმაც შეძღვევა გამოხატა ოქმის საგალდებულოდ აღიარებაზე თანხმობა, ოქმი ძალაში შედის რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების სიგელის დებონირების შემდეგ ორთვიანი ვადის ამოწურვის თარიღიდან მომდევნო თვის პირველ დღეს.

მუხლი 10

დებოზიტარის ფუნქციები

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი ევროპის საბჭოს ყველა წევრ სახელმწიფოს აცნობებს:

- a. ყოველი ხელმოწერის;
- b. რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების ყოველი სიგელის დებონირების;
- c. მე-ნ და მე-მ მუხლების შესაბამისად ოქმის ძალაში შესვლის ყოველი თარიღის;
- d. ოქმთან დაკავშირებული ნებისმიერი სხვა აქტის, შეტყობინებისა თუ მიმოწერის შესახებ.

ამის დასტურად, სათანადო უფლებამოსილებით აღჭურვილმა ქვემოთ ხელმომწერებმა, ხელი მოაწერეს წინამდებარე ოქმს.

შესრულებულია სტრასბურგში, 1984 წლის 22 ნოემბერს, ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე, თანაბრად ავთენტიკურ ტექსტებად, ერთადერთ ცალად, რომელიც დაცული იქნება ევროპის საბჭოს არქივში. დამოწმებულ ასლებს ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი უგზავნის ევროპის საბჭოს თითოეულ წევრ სახელმწიფოს.

ოქმი № 12

ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის ოქმი № 12

რომი, 2000 წლის 4 ნოემბერი

ევროპის საბჭოს წევრი ქვემოთ ხელმოწერი სახელმწიფოები
ითვალისწინებენ ფუძემდებლურ პრინციპს, რომლის თანახმად,
ყველა ადამიანი თანასწორია კანონის წინაშე და სარგებლობს
კანონით თანაბარი დაცულობის უფლებით;

მზად არიან გადადგან შემდგომი ნაბიჯები ადამიანთა
თანასწორობის ხელშესაწყობად დისკრიმინაციის საერთო
აკრძალვის ერთობლივი უზრუნველყოფის და 1950 წლის 4
ნოემბერს რომში ხელმოწერილი ადამიანის უფლებათა და
ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის (ამიერიდან
მოიხსენიება, როგორც „კონვენცია“) საფუძველზე;

კვლავ ადასტურებენ, რომ დისკრიმინაციის დაუშვებლობის
პრინციპი ვერ დააბრკოლებს მონაწილე სახელმწიფოებს,
გაატარონ ღონისძიებები სრული და ეფექტიანი თანასწორობის
ხელშესაწყობად, თუკი ამის ობიექტური და გონივრული
გამართლება მოეპოვებათ.

და, თანხმდებიან შემდეგზე:

მუხლი 1

დისკრიმინაციის საერთო აკრძალვა

1. კანონით დადგენილი ნებისმიერი უფლებით სარგებლობა უზრუნველყოფილია ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე სქესის, რასის, კანის ფერის, ენის, რელიგიის, პოლიტიკური თუ სხვა შეხედულების, ეროვნული თუ სოციალური წარმოშობის, ეროვნული უმცირესობისადმი კუთვნილების, ქონებრივი მდგომარეობის, დაბადებისა თუ სხვა სტატუსის განურჩევლად.
2. დაუშვებელია საჯარო ხელისუფლების მხრიდან ვინმეს დისკრიმინაცია 1-ელ პუნქტში აღნიშნული რომელიმე საფუძველით.

მუხლი 2

ოქმის მოქმედება სივრცეში

1. ოქმზე ხელმოწერის, მისი რატიფიკაციის, დამტკიცების ან მიღების სივრცის დებონირების დროს, ყოველ სახელმწიფოს შეუძლია განსაზღვროს ტერიტორია ან ტერიტორიები, რომელზეც გაფრცვლდება ეს ოქმი.
2. ყოველ სახელმწიფოს, შემდგომში, ნებისმიერ დროს, შეუძლია ევროპის საბჭოს გენერალური მდიანის სახელზე წარდგენილი განცხადებით, განაგრძოს ამ ოქმის მოქმედება განცხადებაში მითითებულ ნებისმიერ სხვა ტერიტორიაზე. ასეთი ტერიტორიის მიმართ ეს ოქმი ძალაში შედის გენერალური მდიანის მიერ განცხადების მიღების შემდეგ სამთვლიანი ვადის ამოწურვიდან მომდევნო თვის პირველ დღეს.
3. წინა ორი პუნქტის შესაბამისად წარდგენილი ნებისმიერი განცხადება, მასში მითითებული ყოველი ტერიტორიის მიმართ შეიძლება უკან იქნეს გატანილი ან შეცვლილი გენერალური მდიანისათვის შეტყობინების მეშვეობით. განცხადების უკან გატანა ან შეცვლა ამოქმედდება გენერალური მდიანის მიერ შეტყობინების მიღების შემდეგ სამთვლიანი ვადის ამოწურვიდან მომდევნო თვის პირველ დღეს.

4. ამ მუხლის შესაბამისი განცხადება განიხილება როგორც კონვენციის 56-ე მუხლის 1-ლი პუნქტის შესაბამისად გაკეთებული განცხადება.

5. ყოველ სახელმწიფოს, რომელმაც გააკეთა განცხადება ამ მუხლის 1-ლი და მე-2 პუნქტების შესაბამისად, შემდგომში, ნებისმიერ დროს, განცხადებაში მითითებული ერთი ან რამდენიმე ტერიტორიის მიმართ შეუძლია განაცხადოს, რომ აღიარებს სასამართლოს უფლებამოსილებას, კონვენციის 34-ე მუხლის შესაბამისად მიიღოს ფიზიკური პირების, არასამთავრობო ორგანიზაციების ან ცალკეულ პირთა ჯგუფისაგან საჩივრები ამ ოქმის 1-ელ მუხლთან დაკავშირებით.

მუხლი 3

კონვენციასთან მიმართება

ამ ოქმის 1-ელ და მე-2 მუხლებს ხელშეშეკრული სახელმწიფოები განიხილავენ როგორც კონვენციის დამატებით მუხლებს და კონვენციის ყველა დებულება მათთან მიმართებაში გამოიყენება შესაბამისად.

მუხლი 4

ხელმოწერა და რატიფიკაცია

ეს ოქმი ღიაა ხელმოსაწერად ევროპის საბჭოს წევრი, კონვენციის ხელმომწერი სახელმწიფოებისათვის. ის ექვემდებარება რატიფიკაციას, მიღებას ან დამტკიცებას. ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოს არ შეუძლია ამ ოქმის რატიფიკაცია, მიღება ან დამტკიცება კონვენციის იმავდროული ან წინასწარი რატიფიკაციის გარეშე. რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების სიგელების დებონირება ხდება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანთან.

მუხლი 5

ძალაში შესვლა

1. ეს ოქმი ძალაში შედის მის საგაღდებულოდ აღიარებაზე ევროპის საბჭოს ათი წევრი სახელმწიფოს მიერ მე-4 მუხლის შესაბამისად თანხმობის გამოხატვის შემდეგ სამთვინი ვადის ამოწურვიდან მომდევნო თვის პირველ დღეს.
2. იმ წევრი სახელმწიფოს მიმართ, რომელიც შემდგომში გამოხატავს ამ ოქმის საგაღდებულოდ აღიარებაზე თავის თანხმობას, ოქმი ძალაში შედის რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების სიგელის დებონირების შემდეგ სამთვინი ვადის ამოწურვიდან მომდევნო თვის პირველ დღეს.

მუხლი 6

დებოზიტარის ფუნქციები

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი ევროპის საბჭოს ყველა წევრ სახელმწიფოს აცნობებს:

- a. ყოველი ხელმოწერის;
- b. რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების ყოველი სიგელის დებონირების;
- c. მე-2 და მე-5 მუხლების შესაბამისად ამ ოქმის ძალაში შესვლის ყოველი თარიღის;
- d. ამ ოქმთან დაკავშირებული ნებისმიერი სხვა აქტის, შეტყობინებისა თუ მიმოწერის შესახებ.

ამის დასტურად, ქვემოთ ხელმომწერებმა, რომლებიც აღჭურვილნი არიან სათანადო უფლებამოსილებით, ხელი მოაწერეს წინამდებარე ოქმს.

შესრულებულია რომში, 2000 წლის 4 ნოემბერს ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე, თანაბრად ავთენტიკურ ტექსტებად, ერთადერთ ცალად, რომელიც დაცული იქნება ევროპის საბჭოს არქივში. ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი დამოწმებულ ასლების უზაგანის ევროპის საბჭოს თითოეულ წევრ სახელმწიფოს.

ოქმი № 13

ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის ოქმი № 13

სიკვდილით დასჯის ყველა ვითარებაში გაუქმების შესახებ

ვილნიუსი, 2002 წლის 3 მაისი

ევროპის საბჭოს წევრი, ქვემოთ ხელმძღვანელი სახელმწიფოები,

დარწმუნებულნი, რომ ყოველი ადამიანის სიცოცხლის უფლება ძირითადი ღირებულებაა დემოკრატიულ საზოგადოებაში, და რომ სიკვდილით დასჯის გაუქმება არსებითია ამ უფლების დაცვისა და ყველა ადამიანის თანაბარი ღირსების სრული აღიარებისათვის;

მოსურნენი, რომ გააძლიერონ სიცოცხლის უფლების დაცვა, რომელიც უზრუნველყოფილია ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის 1950 წლის 4 ნოემბერს რომში ხელმოწერილი კონვენციით (ამიერიდან მოიხსენიება როგორც „კონვენცია“);

აღნიშნავენ, რომ კონვენციის მე-6 ოქმი, რომელიც სიკვდილით დასჯის გაუქმებას შეეხება და ხელმოწერილია სტრასბურგში 1983 წლის 28 აპრილს, არ მოიცავს სიკვდილით დასჯის გაუქმებას ომის ან ომის გარდაუვალი საფრთხის დროს ჩადენილი ქმედებისათვის;

მტკიცე გადაწყვეტილებას იღებენ, ბოლო ნაბიჯი გადადგან სიკვდილით დასჯის ყველა ვითარებაში გასაუქმებლად,

და, თანხმდებიან შემდეგზე:

მუხლი 1

სიკვდილით დასჯის გაუქმება

სიკვდილით დასჯა გაუქმებულია. არ შეიძლება ვინმესთვის სიკვდილის მისჯა ან მისჯილი სიკვდილის აღსრულება.

მუხლი 2

გადახვევის აკრძალვა

დაუშვებელია ამ თქმით ნაკისრი ვალდებულებებიდან გადახვევა კონვენციის მე-11 მუხლის საფუძველზე.

მუხლი 3

დათქმების აკრძალვა

დაუშვებელია ამ თქმის დებულებათა მიმართ კონვენციის 57-ე მუხლით გათვალისწინებული დათქმების გაკეთება.

მუხლი 4

თქმის მოქმედება სივრცეში

1. თქმის ხელმოწერის, მისი რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების სიგელების დებონირების დროს, ყოველ სახელმწიფოს შეუძლია განსაზღვროს ტერიტორია ან ტერიტორიები, რომელზეც გავრცელდება ეს თქმა.

2. ყოველ სახელმწიფოს, შემდგომში, ნებისმიერ დროს შეუძლია, ევროპის საბჭოს გენერალური მდიანისათვის წარდგენილი განცხადებით, განაგრძოს ამ თქმის მოქმედება განცხადებაში მითითებულ ნებისმიერ სხვა ტერიტორიაზე. ასეთი ტერიტორიის მიმართ თქმი ძალაში შედის გენერალური მდიანის მიერ ამ განცხადების მიღების თარიღიდან სამი თვის გასვლის შემდეგ, მომდევნო თვის პირველ დღეს.

3. ამ მუხლის წინა ორი პუნქტის შესაბამისად წარდგენილი ყოველი განცხადება, მასში მითითებული ნებისმიერი ტერიტორიის მიმართ შეიძლება უკან იქნეს გატანილი ან შეცვლილი გენერალური მდივნისათვის შეტყობინების მეშვეობით. განცხადების უკან გატანა ან შეცვლა ძალაში შედის გენერალური მდივნის მიერ ამ შეტყობინების მიღების თარიღიდან სამი თვის გასვლის შემდეგ, მომდევნო თვის პირველ დღეს.

მუხლი 5

კონვენციასთან მიმართება

ამ ოქმის 1-4 მუხლებს ხელშეკრული სახელმწიფოები განიხილავენ როგორც კონვენციის დამატებით მუხლებს და მათთან მიმართებაში კონვენციის ყველა დებულება გამოიყენება შესაბამისად.

მუხლი 6

ხელმოწერა და რატიფიკაცია

ოქმი ღიაა ხელმოსაწერად ევროპის საბჭოს წევრი, კონვენციის ხელმომწერი სახელმწიფოებისათვის. ის ექვემდებარება რატიფიკაციას, მიღებას ან დამტკიცებას. ევროპის საბჭოს წევრ სახელმწიფოს არ შეუძლია ამ ოქმის რატიფიკაცია, მიღება ან დამტკიცება კონვენციის იმავდროული ან წინასწარი რატიფიკაციის გარეშე. რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების სიგელების დებონირება ხდება ევროპის საბჭოს გენერალურ მდივანთან.

მუხლი 7

ძალაში შესვლა

1. ეს ოქმი ძალაში შედის ევროპის საბჭოს ათი წევრი სახელმწიფოს მიერ მე-6 მუხლის შესაბამისად მის საკლდებულოდ აღიარებაზე თანხმობის გამოხატვის თარიღიდან სამი თვის გასვლის შემდეგ, მომდევნო თვის პირველ დღეს.

2. იმ წევრი სახელმწიფოს მიმართ, რომელიც შემდგომ გამოხატავს თანხმობას ამ ოქმის საფაღდებულოდ აღიარებაზე, ოქმი ძალაში შედის რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების სიგელის დებონირების თარიღიდან სამი თვის გასვლის შემდეგ, მომდევნო თვის პირველ დღეს.

მუხლი 8

დებონიტარის ფუნქციები

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი ევროპის საბჭოს ყველა წევრ სახელმწიფოს აცნობებს:

- a. ყოველი ხელმოწერის;
- b. რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების ყოველი სიგელის დებონირების;
- c. მე-4 და მე-7 მუხლების შესაბამისად ამ ოქმის ძალაში შესვლის ყოველი თარიღის;
- d. ამ ოქმთან დაკავშირებული ნებისმიერი სხვა აქტის, შეტყობინებისა თუ მიმოწერის შესახებ.

ამის დასტურად ქვემოთ ხელმოწერებმა, რომლებიც აღჭურვილნი არიან სათანადო უფლებამოსილებით, ხელი მოაწერეს წინამდებარე ოქმს.

შესრულებულია ვილნიუსში, 2002 წლის 3 მაისს, ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე, თანაბრად ავთენტიკურ ტექსტებად, ერთადერთ ცალად, რომელიც დაცული იქნება ევროპის საბჭოს არქივში. დამოწმებულ ასლებს ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი უგზავნის ევროპის საბჭოს თითოეულ წევრ სახელმწიფოს.

ოქმი № 16

ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის ოქმი № 16

სტრასბურგი, 2.10.2013

ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოები და რომში 1950 წლის 4 ნოემბერს ხელმოწერილი ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის (შემდგომში კონვენცია) სხვა მაღალი ხელშეკრული მხარეები, ქვემოთ ხელმომწერი მთავრობები,

ითვალისწინებენ რა კონვენციის დებულებებს, განსაკუთრებით მე-19 მუხლს, რომლითაც დაარსდა ევროპის ადამიანის უფლებათა სასამართლო (შემდგომში სასამართლო);

მიიჩნევენ, რომ სასამართლოს კომპეტენციის საკონსულტაციო დასკვნების გაცემის გზით გაფართოება კიდევ უფრო გააძეარებს სასამართლოსა და ეროვნულ ხელისუფლებებს შორის ურთიერთკავშირს და ამდენად, ხელს შეუწყობს კონვენციის დანერგვას სუბსიდიურობის პრინციპის შესაბამისად;

ითვალისწინებენ ევროპის საბჭოს საპარლამენტო ასამბლეის მიერ 2013 წლის 28 ივნისს მიღებულ № 285 (2013) დასკვნას,

და, თანხმდებიან შემდეგზე:

მუხლი 1

1. მაღალი ხელშეკრული მხარის მიერ მე-10 მუხლის შესაბამისად განსაზღვრულ უმაღლესი ინსტანციის სასამართლოებსა და ტრიბუნალებს შეუძლიათ საკონსულტაციო დასკვნის გაცემის მოთხოვნით მიმართონ სასამართლოს იმ პრინციპულ საკითხებთან მიმართებით, რაც დაკავშირებულია კონვენციითა და მისი დამატებითი ოქმებით განსაზღვრული უფლებების განმარტებასა თუ გამოყენებასთან.

2. შესაბამის სასამართლოს თუ ტრიბუნალს საკონსულტაციო დასკვნის გამოთხოვნა მხოლოდ მის წინაშე მიმდინარე საქმის ფარგლებში შეუძლია.

3. საკონსულტაციო დასკვნის გამოთხოვნმა სასამართლომ თუ ტრიბუნალმა უნდა დაასაბუთოს გამოთხოვნის საფუძველი და აღწეროს მის წარმოებაში არსებულ საქმესთან დაკავშირებული შესაბამისი ოურიდიული და ფაქტობრივი გარემოებები.

მუხლი 2

1. 1-ლი მუხლის შესაბამისად წარგზავნილი საკონსულტაციო დასკვნის მოთხოვნის წარმოებაში მიღების შესახებ გადაწყვეტილებას იღებს დიდი პალატის ხუთი მოსამართლისგან შემდგარი კოლეგია. კოლეგიის მიერ მოთხოვნის მიღებაზე უარი გაიცემა დასაბუთებული ფორმით.

2. კოლეგიის მიერ მოთხოვნის წარმოებაში მიღების შემთხვევაში, საკონსულტაციო დასკვნას გაცემს დიდი პალატა.

3. ზემოთ გათვალისწინებული კოლეგიის და პალატის შემადგენლობაში შედის ეს ოფფიციალური იმ მაღალ ხელშეკრულ მხარესთან მიმართებით არჩეული მოსამართლე, რომელსაც მიეკუთვნება საკონსულტაციო დასკვნის გამოთხოვი სასამართლო თუ ტრიბუნალი. თუ ასეთი მოსამართლე არ არსებობს ან მას არ აქვს შესაძლებლობა მონაწილეობა მიიღოს განხილვაში, მოსამართლეს მხარის მიერ წინასწარ წარდგენილი სიდიან შეარჩევს და განამწესებს სასამართლოს პრეზიდენტი.

მუხლი 3

ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა კომისიარს და იმ მაღალ ხელშემაკვრელ მხარეს, რომელსაც მიეკუთვნება საკონსულტაციო დასკვნის გამომოთხოვი სასამართლო ან ტრიბუნალი, უფლება აქვს წარმოადგინოს წერილობითი მოსაზრებები და მონაწილეობა მიიღოს ნებისმიერ მოსმენაში. სასამართლოს პრეზიდენტს, მართლმსაჯულების სამართლიანად განხორციელების მიზნით, შეუძლია, მოიწვიოს სხვა მაღალი ხელშემაკვრელი მხარე ან პირი რათა მათაც წარმოადგინონ წერილობითი მოსაზრებები ან მონაწილეობა მიიღონ მოსმენაში.

მუხლი 4

1. საკონსულტაციო დასკვნა გაიცემა დასაბუთებული ფორმით.
2. თუ საკონსულტაციო დასკვნა მთლიანად ან ნაწილობრივ არ წარმოადგენს მოსამართლეთა ერთსულოვან მოსაზრებას, ნებისმიერ მოსამართლეს აქვს უფლება წარმოადგინოს საკუთარი განსხვავებული აზრი.
3. საკონსულტაციო დასკვნები ეგზავნება გამომოთხოვნ სასამართლოს ან ტრიბუნალს და აგრეთვე, შესაბამის მაღალ ხელშემაკვრელ მხარეს.
4. საკონსულტაციო დასკვნა უნდა გამოქვეყნდეს.

მუხლი 5

საკონსულტაციო დასკვნას არ აქვს საგალდებულო ძალა.

მუხლი 6

მაღალი ხელშემაკვრელი მხარეები წინამდებარე ოქმის 1 ლ და მე-5 მუხლებს განიხილავენ როგორც კონვენციის დამატებით მუხლებს და კონვენციის ყველა დებულება გამოიყენება შესაბამისად.

მუხლი 7

1. წინამდებარე ოქმი ღიაა ხელმოსაწერად კონვენციის მაღალი ხელშეკრული მხარეებისთვის, რომელთაც თანხმობის გამოხატვა შეუძლიათ:

- a. ხელმოწერით, რომელიც არ საჭიროებს რატიფიკაციას, მიღებას ან დამტკიცებას; ან
- b. ხელმოწერით, რომელსაც ესაჭიროება და შემდგომ მოყვება რატიფიკაცია, მიღება, ან დამტკიცება.

2. რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების დოკუმენტების დეპონირება ხდება ევრობის საბჭოს გენერალურ მდივანთან.

მუხლი 8

1. წინამდებარე ოქმი ძალაში შევა ათი მაღალი ხელშეკრული მხარის მიერ, მე 7 მუხლის შესაბამისად, მისი საგალდებულოდ აღიარების დღიდან სამთვიანი ვადის ამოწურვის შემდეგ, მომდევნო თვის პირველ რიცხვში.

2. კონვენციის იმ მაღალი ხელშეკრული მხარის მიმართ რომელიც, მე-7 მუხლის შესაბამისად, წინამდებარე ოქმის საგალდებულოდ აღიარებაზე თანხმობას შემდგომში გამოხატავს, ოქმი ძალაში შედის აღნიშნული თანხმობის გამოხატვის თარიღიდან სამთვიანი ვადის ამოწურვიდან მომდევნო თვის პირველ რიცხვში.

მუხლი 9

წინამდებარე ოქმის დებულებებთან მიმართებით, კონვენციის 57-ე მუხლით გათვალისწინებული დათქმების გაკეთება არ დაიშვება.

მუხლი 10

კონვენციის ყოველი მაღალი ხელშეკრული მხარე ვალდებულია, ხელმოწერის მომენტში ან რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების სიგელის დეპონირებისას, ევრობის საბჭოს

გენერალური მდივნის სახელზე წარდგენილ განცხადებაში დაასახელოს სასამართლოები ან ტრიბუნალები, რომელთაც იგი განაწესებს ამ ოქმის 1-ლი მუხლის 1-ლი პუნქტის მიზნებისთვის. აღნიშნული განცხადების ცვლილება შესაძლებელია ნებისმიერ დროს, ანალოგიური მეთოდით.

მუხლი 11

კანონიერი შეზღუდვები შეიარაღებული ძალების, პოლიციის ან სახელმწიფო აღმინისტრაციის წარმომადგენლის მიმართ.

ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი ევროპის საბჭოს ყველა წევრ სახელმწიფოს და კონვენციის სხვა მაღალ ხელშეკრულ მხარეს აცნობებს:

- a. ყოველი ხელმოწერის;
- b. რატიფიკაციის, მიღების ან დამტკიცების ყოველი სიგელის დეპონირების;
- c. მე-8 მუხლის შესაბამისად ოქმის ძალაში შესვლის ყოველი თარიღის;
- d. მე-10 მუხლის შესაბამისად გაკეთებული ნებისმიერი განცხადების;
- e. ოქმთან დაკავშირებული ნებისმიერი სხვა აქტის, შეტყობინებისა თუ მიმოწერის შესახებ.

ამის დასტურად, სათანადო უფლებამოსილებით აღჭურვილმა ქვემოთ ხელმომწერებმა, ხელი მოაწერეს წინამდებარე ოქმს.

შესრულებულია სტრასბურგში, 2013 წლის 2 ოქტომბერს, ინგლისურ და ფრანგულ ენებზე, თანაბრად ავთენტურ ტექსტებად, ერთდეროდ ასლად, რომელიც დაცული იქნება ევროპის საბჭოს არქივში. ევროპის საბჭოს გენერალური მდივანი დამოწმებულ ასლებს უგზავნის ევროპის საბჭოს თითოეულ წევრ სახელმწიფოს და კონვენციის სხვა მაღალ ხელშეკრულ მხარეებს.

ევროპის საბჭო არის ადამიანის უფლებათა მოწინავე ორგანიზაცია კონტინენტზე. იგი 46 წევრი სახელმწიფოსაგან შედგება, რომელთა შორისაა ევროკავშირის ყველა წევრი ქვეყანა. ევროპის საბჭოს ყველა წევრმა სახელმწიფომ ხელი მოაწერა ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციას - ხელშეკრულებას, რომლის ძირითად მიზანს ადამიანის უფლებების, დემოკრატიისა და კანონის უზენაესობის დაცვის უზრუნველყოფა წარმოადგენს. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ბედამხედველობს კონვენციის შესრულებას წევრ სახელმწიფოებში.

Impact of the European Convention
on Human Rights

European Court of Human Rights

KAT

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE